17 ՅՈՒՆԻՍ 1998 ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ # 107 (1610)

Ազգ
Azg
armenian daily

Շվեյցարիայի խորհրդարանում ստորագրություններ Հայոց ցեղասպանությունը ճանաչելու համար

ԵՐԵՎԱՆ, 16 ՅՈՒՆԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Հունիսի 15-ին Շվեյցարիայի խորհրդարանի սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցության 28 անդամներ ստորագրել են պատգամավոր Ժան Զիգլերի ներկայացրած առաջարկը, որով «Ֆեդերալ խորհուրդը (այսինքն՝ կառավարությունը) հրավիրում է սեղմ ժամկետներում Շվեյցարիայի անունից հրապարակայնորեն ճանաչել 1915 թ.-ին Օսմանյան կառավարության կողմից իրագործված ցեղասպանությունը, որի զոհը դարձան 1,3 մլն հայեր»: Պատգամավոր Ժ. Զիգլերի առաջարկում մասնավորապես նշվում է, որ Շվեյցարիայում բնակվող 5000 հայեր վաղուց են սպասում նման որոշման ֆեդերալ իշխանությունների կողմից: Աշխարհում սփռված հայությունը պայքարում է Ցեղասպանության ճանաչման եւ արդարության վերականգնման համար, ինչը, սակայն, մինչ օրս մերժվում է Թուրքիայի կողմից: Ըստ առաջարկի հեղինակի, այն հանգամանքը, որ Շվեյցարիան ցայսօր չի վավերացրել 1948 թ. ՄԱԿ-ի Կոնվենցիան ցեղասպանության հանցագործության կանխարգելման եւ պատժման մասին, չի կարող արգելք հանդիսանալ առաջարկի համար:

ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎ

«Երկրապահը» կառավարության քաղաքական հենարա՞նն է

Արմեն Դարբինյանը հանդիպեց «Երկրապահին»

ՆԱՐԻՆԵ ԴԻԼԲԱՐՅԱՆ

Նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը, անցած շաբաթ հանդիպելով ԱԺ «Երկրապահ» պատգամավորական խմբին, հայտնեց, թե այսուհետ գործադիր իշխանության հետ հանդիպումները դառնալու են պարբերական եւ վարչապետը հետեւելու է իր օրինակին: Երեկ «Երկրապահ» պատգամավորական խումբն ԱԺ-ում հանդիպեց վարչապետ Արմեն Դարբինյանին: Կանխավ նշենք, որ «Երկրապահը» քանիցս դժգոհություն է արտահայտել կառավարության տնտեսական քաղաքականությունից եւ դրա վրա ներազդելու իր հնարավորություններից:

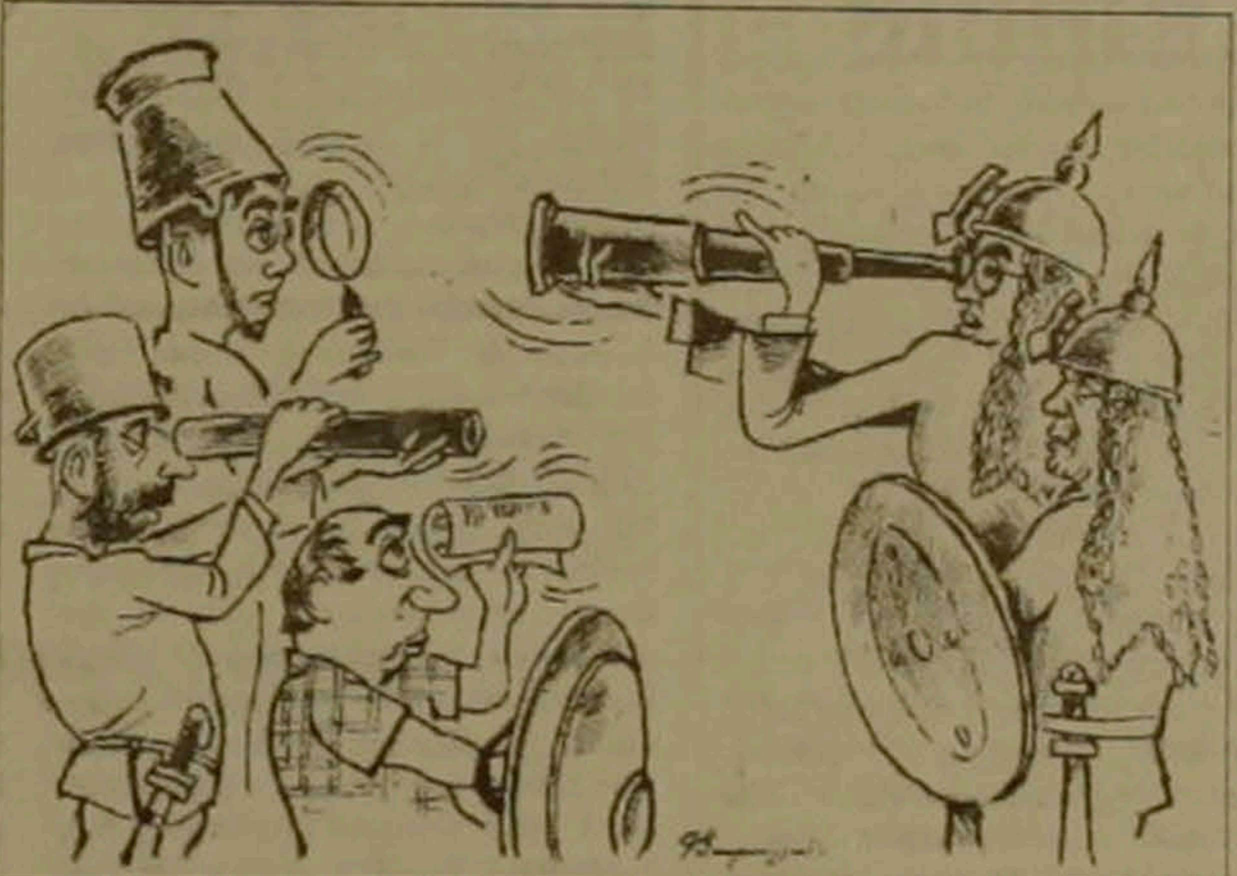

Հանդիպման առաջին արարում քննարկվեց «Երկրապահի» եւ կառավարության քաղաքական-տնտեսական ուղեգծերի հատումը: Քաղաքական հարցադրման առը միանշանակ էր. արդյոք «Երկրապահը» կառավարության քաղաքական հենարանն է ԱԺ-ում, եթե այո, ապա ինչո՞ւ [illegible] իշխանությունները: Արամազդ Զաքարյանի եւ այլոց նման հարցերին Արմեն Դարբինյանը պատասխանեց դիվանագիտորեն. նա գիտե, որ ԱԺ-ում կարող ուժեր կան, ուստի եւ նրանցից ոմանք արդեն ընդգրկվել են գործադիր ոլորտում: Վարչապետը փաստացի անտեսեց «Երկրապահ» պատգամավորական խմբի մի շարք անդամների նոր նշանակումները թե՛ փոխնախարարական, թե՛ մարզպետական աթոռներին: Բայց ամեն ինչ գրոհային չպետք է լինի:

«Երկրապահ» պատգամավորական խմբին նաեւ հետաքրքրում էր, թե կառավարությունը ինչպես է պատրաստվում հակազդել Կարեն Դեմիրճյանի հնարավոր քաղաքական գործունեությանը: Արմեն Դարբինյանը համաձայնեց, եթե կառավարությունը եւ ներկա Ազգային ժողովը չկարողանան ժամանակին լուծել սոցիալական լարվածություն առաջացնող շատ հարցեր, ապա Կարեն Դեմիրճյանն իրոք կկարողանա լուրջ հաջողության հասնել: Տես ► էջ 2

ՂԱՐԱԲԱՂԻ ՀԱՐՑ

Ըստ Բոմելի, պետք է ճնշում գործադրել Հայաստանի վրա

ԵՐԵՎԱՆ, 16 ՅՈՒՆԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Ինչպես հաղորդում է BBC ռադիոկայանը, Բաքու ժամանած Եվրախորհրդարանի պատվիրակության անդամների կողմից Ալիեւին տված հարցերից դատելով, Ադրբեջանի անդամակցությունը Եվրախորհրդին կախված է հայ-ադրբեջանական հակամարտության վիճակից: Եվրախորհրդի Ադրբեջանի հարցով զեկուցող Ժակ Բոմելի կարծիքով, Մինսկի խմբի գործունեությունը զգալի արդյունքներ չի տվել, ուստի, հնարավոր է, որ մոտ ապագայում Եվրոպան ձգտի ուժեղացնել իր ներկայությունը Ադրբեջանում եւ ամբողջ Կովկասում: Հունիսի 15-ին պատվիրակությունը հավաստիացրել է Ալիեւին, որ մտադիր է Մինսկի խմբի հետ մեկտեղ միջնորդի դեր խաղալ հակամարտության լուծման գործում: Ըստ ռադիոկայանի, Բոմելը Ռուսաստանին մեղադրել է Հայաստանին զենք մատակարարելու, իսկ ԱՄՆ-ին՝ Հայաստանին անսահման ֆինանսական միջոցներ տրամադրելու մեջ: Բոմելի կարծիքով, Երեւանը պետք է պատասխանատվություն կրի հակամարտության ներկա վիճակի համար:

Ըստ «Իրանի ձայն» ռադիոկայանի, Ադրբեջանի խորհրդարանի պատգամավորների հետ հունիսի 15-ին կայացած հանդիպման ժամանակ Ժակ Բոմելն ասել է, թե ղարաբաղյան հարցի կարգավորման նպատակով պետք է ճնշում բանեցնել Հայաստանի վրա: Բոմելը նշել է, թե ադրբեջանցի փախստականների տունդարձից ու ղարաբաղյան շրջանն ապառազմականացնելուց հետո, Ադրբեջանի տարածքային ամբողջականության շրջանակներում պետք է քննարկվի այդ շրջանի իրավական կարգավիճակի հարցը: Նա ասել է, թե իշխանությունների փոփոխումը Հայաստանում բացասաբար է ազդել հարցի կարգավորման վրա, երբ հայ ազգայնականները ծավալուն ջանքեր են թափում Մեծ Հայաստան ստեղծելու համար:

Փալոնը պահանջեց կասեցնել թուրքական զենքի հոսքը Ադրբեջան

ՎԱՇԻՆԳՏՈՆ: Հունիսի 11-ին Ներկայացուցիչների պալատում ունեցած իր ելույթում ԱՄՆ Կոնգրեսի Հայկական խմբի համանախագահ Ֆրենկ Փալոնը միջազգային միջնորդներին կոչ է արել արագացնել Ղարաբաղյան հակամարտության կարգավորման բանակցություններում նոր մոտեցման ընդունումը՝ հրաժարվելով Ղարաբաղին Ադրբեջանի իշխանությունը պարտադրելու ձախողված ճիգերից: Նա պահանջել է նաեւ կոնգրես քայլեր ձեռնարկել Ադրբեջան թուրքական զենքի հոսքը կասեցնելու ուղղությամբ: Այս մասին հայտնել է ՀՅԴ Ամերիկայի Հայ դատի հանձնախումբը:

Փալոնը լուրջ մտահոգություն է հայտնել վերջերս հրապարակված այն հաղորդագրության կապակցությամբ, ըստ որի Թուրքիան Ադրբեջան է մատակարարել հաուբիցներ եւ F-16 կործանիչներ: Նա ավելացրել է, որ ներկայումս աշխատում է իր գործընկերների հետ՝ Ադրբեջանին ցույց տրվող թուրքական ռազմական օգնության չափը որոշելու, եւ Թուրքիայի վրա ճնշում գործադրելու ուղղությամբ: Ըստ Փալոնի, Թուրքիային պետք է ներգրավել տարածաշրջանում կայուն խաղաղության հաստատման գործում, եւ ոչ թե թույլ տալ, որ նա շարունակի աջակցել ահաբեկչությանը եւ լարվածության պահպանմանը տարածաշրջանում:

ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ

Տոկիոն օգնություն է ակնկալում

ՏՈԿԻՈ, 16 ՅՈՒՆԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ: Ճապոնիայի կառավարությունն աշխարհի զարգացած երկրներին համագործակցության կոչ է արել սրընթացորեն էժանացող իենի պաշտպանության հարցում, ինչն սպառնում է «պայթեցնել» ամբողջ Արեւելյան Ասիայի էկոնոմիկան: Տոկիոն կարիք ունի նման աջակցության ողջ համաշխարհային տնտեսական համակարգի կայունության պահպանման շահերից ելնելով, այսօր այստեղ մամլո ասուլիսի ժամանակ հայտարարել է Ճապոնիայի Նախարարների կաբինետի գլխավոր քարտուղար Կանձո Մուրաոկան:

Ապրիլին Թուրքիայում խորհրդարանական վաղաժամկետ ընտրություններ

ԵՐԵՎԱՆ, 16 ՅՈՒՆԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ: Թուրքիայի վարչապետ Յըլմազը եւ ընդդիմության ղեկավար, հանրապետական-ժողովրդական կուսակցության առաջնորդ Դենիզ Բայքալը համաձայնության են եկել եկող տարվա ապրիլ ամսին խորհրդարանական վաղաժամկետ ընտրություններ անցկացնելու մասին: Այս մասին հաղորդել է «Ազատություն» ռադիոկայանը:

Պակիստանը չի բացառում զանգվածային բնաջնջման զենքի կիրառումը

ԻՍԼԱՄԱԲԱԴ, 16 ՅՈՒՆԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ: Դելիի եւ Իսլամաբադի միջեւ ռազմական ընդհարման դեպքում միանգամայն հավանական է զանգվածային բնաջնջման զենքի կիրառման հնարավորությունը: «Իրադարձությունների նման զարգացումը, եթե հաշվի առնենք Հնդկաստանի ներկայիս ազգայնական կառավարության քաղաքական գիծը, չի կարելի բացառել», հայտարարել է Պակիստանի արտաքին գործերի նախարար Գոհար Այուբ Խանը՝ Պակիստանի «Նյուս» թերթում այսօր հրապարակված հարցազրույցում: Նրա խոսքերով, Պակիստանը պատրաստ է դիմակայելու ամեն մի ագրեսիայի, եւ «եթե պատերազմ սկսվի, Հնդկաստանը պարտություն կկրի մեկ ժամվա ընթացքում՝ նկատի առնելով Պակիստանի միջուկային զենքի եւ նրա արձակման եւ կառավարման համակարգերի առավելությունը»: Պակիստանի՝ թռիչքային հաջող փորձարկումներ անցած «Գհորի» միջին հեռահարության բալիստիկ հրթիռին, նախարարի հավաստմամբ, 4-ից մինչեւ 10 րոպե կպահանջվի Հնդկաստանի տարածքում գործնականում ցանկացած բնակավայր խոցելու համար:

Իրանի նախագահը եւ մեջլիսի նախագահը հրավիրված են Վրաստան

ԹԲԻԼԻՍԻ, 15 ՅՈՒՆԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ-ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ: Իրանի նախագահը եւ այդ երկրի մեջլիսի նախագահը պաշտոնական այցով հրավիրված են Վրաստան: Ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի, այս մասին այսօր հայտնել է հանրապետության արտգործնախարարության մամլո ծառայությունը: Հրավերը փոխանցել է Վրաստանի արտգործնախարար Իրակլի Մենաղարիշվիլին՝ հունիսի 12-15-ը Իրանում կայացած այցի ընթացքում: Մենաղարիշվիլու այցի ընթացքում քննարկվել են երկկողմ հարաբերությունների խնդիրները: Մասնավորապես, որոշվել է հուլիսին Թբիլիսիում անցկացնել վրաց-իրանական միջկառավարական տնտեսական հանձնախմբի հերթական՝ չորրորդ նիստը:

Ալբերտ Հերոյանը ժխտում է...

Երեւանի «Կոնյակի» գործարանն այս շաբաթ ունեցավ նոր տնօրեն: «Կոնյակի» նախկին գործադիր տնօրեն Ալբերտ Հերոյանը, ըստ մեզ հասած տեղեկատվության, զայրագին է ընդունել իրեն աշխատանքից ազատելու փաստը եւ այդ մասին արտահայտվել կառավարությունում: Երեկ, սակայն, նա զանգահարեց խմբագրություն եւ հավաստեց, թե նման բան տեղի չի ունեցել, ինքը զբաղված է եղել իր ընտրողների հետ հանդիպմամբ, նրանց ջրամատակարարման խնդիրներով, եղել է Արզականում: Մենք էլ փաստենք, որ շաբաթ օրը կառավարությունում տեղի ունեցած միջադեպի մասին մեզ տեղեկացրել են ականատես երկու նախարարներ, որոնց չհավատալու հիմքեր չունեինք:

Մյուս կողմից, երեկ ՀՀ կառավարության լրատվության ծառայությունից մեզ հայտնեցին, թե մեր երեկվա համարում նույն կոնյակի «գործով» տպված նյութի մեջ ֆրանսիական «Պեռնո Ռիկար» ընկերության աշխարհի նմանատիպ ընկերությունների սանդղակում գրաված դիրքի մասին մեր գրածը ճիշտ չէ: Այդ 500 ընկերությունները ոչ թե ըմպելիք արտադրող, այլ ընդհանրապես արդյունաբերական ընկերություններ են, որոնց մեջ «Պեռնո Ռիկարը» գրավել է 389-րդ տեղը, իսկ ըմպելիք արտադրողների շարքում հանդիսանում է խոշորագույն 5-յակի անդամ:

ՄՈՍԿՎԱ

Միլոշեւիչը բանակցելու է Կոսովոյի ալբանացիների հետ

ՄՈՍԿՎԱ, 16 ՅՈՒՆԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Ըստ ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ-ի հաղորդման, Ռուսաստանի նախագահ Բորիս Ելցինի ասելով, նման որոշում է ընդունել Հարավսլավիայի Միութենական Հանրապետության նախագահը այսօր Ռուսաստանի նախագահի հետ կայացած հանդիպման ժամանակ:

Բորիս Ելցինը հայտարարել է. «Բանակցությունների առաջին փուլն անցավ, եւ սկզբունքորեն պայմանավորվեցինք: Պետք է, որ ամբողջ աշխարհը տեսնի, թե մենք ինչ ենք պայմանավորվել, որպեսզի հետ նահանջ չլինի»:

Բորիս Ելցինն ասաց, որ երկուշաբթի օրը ԱՄՆ-ի նախագահի հետ կայացած հեռախոսազրույցի ժամանակ քննարկվել էին Ռուսաստանի եւ Հարավսլավիայի Միութենական Հանրապետության նախագահների այսօրվա հանդիպմանն առնչվող հարցեր:

Բիլ Քլինթոնի հետ հեռախոսազրույցի ժամանակ նշվել էր, որ առանց Ռուսաստանի մասնակցության «Կոսովոյի խնդիրը չի լուծվում», ընդգծել է Ռուսաստանի նախագահը:

«Մենք չենք մոռանում, որ մենք սլավոնական պետություններ ենք եւ բարեկամներ», հայտարարել է Բորիս Ելցինը Սլոբոդան Միլոշեւիչի հետ զրույցի արդյունքներն ամփոփելիս:

digitised by A.R.A.R.@

տեղական

Ինչո՞ւ են բանկերը հապաղում երկարատեւ վարկեր տրամադրել գործարարներին

Յուրաքանչյուր 10 հայտից միայն մեկն է վարկավորվում

Ներկայումս ՀՀ-ում գործող 10 առեւտրային բանկեր իրականացնում են վարկային ծրագրեր, որոնց ֆինանսավորման աղբյուրները ոչ թե սեփական ռեսուրսներն են, այլ միջազգային կազմակերպությունների «Եվրասիա» հիմնադրամի, «CARE»-ի, «OXFAM» կազմակերպությունների, Համաշխարհային բանկի, Գյուղատնտեսության զարգացման միջազգային հիմնադրամի, USDA-ի եւ ՄԱԿ-ի միգրացիայի կազմակերպության միջոցները: Տարբեր միջազգային ծրագրերի շրջանակներում ներկայացվել են մոտ 2940 վարկային հայտեր, սակայն 98 թ. առաջին եռամսյակի տվյալներով վարկեր են տրամադրվել միայն 280-ին: Այս մասին տեղեկացվեց հունիսի 16-ին ՀՀ Կենտրոնական բանկում տեղի ունեցած «կլոր սեղանի» ժամանակ, որին մասնակցում էին վերոհիշյալ վարկային ծրագրերն իրականացնող բանկերի («Անելիք», «Շիրակինվեստ», «Ագրոբանկ», «Հայներարտբանկ», «Կոնվերս», «Գյուղփոխբանկ», «Միդլենդ Արմենիա», «Կրեդիտ-սերվիս» եւ «Գլածոր») ներկայացուցիչները: Բանկիրների համոզմամբ, հայտերի մերժման հիմնական պատճառներն են վարկառուների թերի բիզնես-պլանների ներկայացումը, նրանց կողմից նախատեսվող բարձր ռիսկային գործունեությունը, բիզնես-[illegible] գործունեության անհամապատասխանությունը, անբավարար գրավային ապահովումը եւ այլն: Մինչեւ այժմ վարկավորված ծրագրերի ընդհանուր գումարը կազմել է մոտ 2.8 մլրդ դրամ, երբ բանկային համակարգի կողմից երկարաժամկետ (մեկ տարուց ավելի) տեղաբաշխված ընդհանուր միջոցների գումարը կազմել է 21.8 մլրդ դրամ: Այսպիսով, տրամադրված մեկ վարկի միջին ծավալը կազմել է 15-110 մլն դրամի շրջանակներում, մեկից մինչեւ 4 տարի մարման ժամկետով, 15-25 տոկոս միջին տարեկան տոկոսադրույքով:

Տեղեկացվեց, որ այժմ բանակցություններ են վարվում Քըրք Քըրքորյանի, գերմանական KfW հիմնադրամների եւ Եվրոբանկի հետ, որոնք նախատեսում են խոշոր գումարներ ներդնել Հայաստանում եւ նպաստել արտադրության, գյուղատնտեսության եւ ծառայությունների ոլորտի զարգացմանը:

«Կլոր սեղանի» մասնակից բանկիրները բողոքում էին հիմնականում բիզնես-պլանների անկատարությունից: Մասնավորապես, «Ագրոբանկի» ներկայացուցչի կարծիքով, վարկային ծրագրերի մեջ ընդգրկվելու հանգամանքը ստիպում է որոշ ձեռնարկությունների դուրս գալ ստվերից լուծելով հարկային խնդիրները եւ ստանդարտներին համապատասխանեցնել հաշվապահական հաշվառման, բիզնես-պլանների եւ նախկին գործունեության հարցերը: Ինչ վերաբերում է «Ազգի» այն հարցին, թե հայաստանյան գործարարները բողոքում են վարկերի բարձր տոկոսադրույքներից եւ հնարավոր չէ՞ արդյոք դրանք իջեցնել, հիմնական պատասխանն այս էր. տոկոսադրույքները լրիվ իրատեսական են եւ նորմալ, եթե նկատի ունենանք, որ ցանկացած գործի տարեկան 3-4 շրջանառության պայմաններում նրա շահութաբերությունը կազմում է 40-ից մինչեւ 120 տոկոս: Ներկայիս գործող տոկոսադրույքները, բանկերի ներկայացուցիչների կարծիքով, «լրիվ նորմալ են» նաեւ Հայաստանի ներկայիս ինֆլյացիայի պայմաններում:

Համաշխարհային բանկի ձեռնարկությունների զարգացման մոտ 13,6 մլն դոլարի վարկային ծրագրի «Ֆիշեր Վուդբիրջ» բանկային խորհրդատվական կենտրոնի գլխավոր տնօրեն Ուոլտեր Գորդեն Ֆիշերը տեղեկացրեց, որ մինչեւ այժմ ՀԲ ծրագրի գրասենյակ ներկայացված հայտերի մոտ 30 տոկոսը մերժվել է դարձյալ նույն պատճառաբանություններից ելնելով: Ըստ պրն Ֆիշերի, ինքն աշխատել է աշխարհի մոտ 70 երկրներում, եւ Հայաստանի առանձնահատկությունն այն է, որ այստեղ կա մարդկային հզոր ներուժ: Հայաստանը կարող է դառնալ երկրորդ Շվեյցարիա (լեռնային ու փոքր այս երկիրը դարասկզբին Արեւմտյան Եվրոպայի ամենաաղքատ երկրներից մեկը լինելով, ներկայումս ամենահարուստ եւ բարգավաճներից մեկն է): Հայերն աշխատասեր ու եռանդուն բիզնեսմեններ են, սակայն արտասահմանյան փորձագետի կարծիքով, նրանց պակասում են որոշ հատկանիշներ, մասնավորապես շուկայի ըմբռնումը, կարճ ասած՝ շուկայագիտությունը կամ մարքեթինգը:

ԳԱՅԱՆԵ ՄՈՒՐԱԴՅԱՆ

Հանրահավաք ի պաշտպանություն «Կոնյակի» գործարանի

Երեկ ԱԺ-ում ԱԺՄ կուսակցության եւ «Հայրենիք» պատգամավորական խմբի հրավիրած մամուլի ասուլիսը դարձյալ նվիրված էր «Կոնյակի» գործարանին: Արշակ Սադոյանը նկատեց, որ ժողովրդի դերը երկրի կարեւորագույն հարցերի քննարկման ժամանակ մշտապես նսեմացվում է, եւ առավել մեծ հանցագործություն չի կարող լինել, քան 1-2 անհատների կողմից, անձնական շահերից դրդված, ազգային կարեւորագույն նշանակություն ունեցող գործարանի վաճառքն է:

Ասուլիսը հիմնականում միտված էր նրան, որ չորրորդ իշխանությունը գոնե գտնվի իր բարձրության վրա եւ հանրությանն իրազեկ պահելու, ուղղակի մասնակից դարձնելու միջոցով կարողանա ներգործել իշխանությունների վրա: Այս առումով Արշակ Սադոյանի եւ Էդվարդ Եգորյանի խնդրանքը մեկն է. լրագրողները օգնեն, որ ուրբաթ օրը, ժամը 19:00-ին հրավիրված հանրահավաքին ներկա լինեն շատ մասնակիցներ: Եթե «կարողանանք մատուցել իրական պատկերը, թե 100 տարվա գործարանային համալիրը 500-600 միլիոն դոլարի փոխարեն վաճառվում է 30 միլիոն դոլարով, ապա կարծում եմ, որ այս արտասահմանյան ֆիրման եւս կզգուշանա տեսնելով, որ հարցը միջազգային հնչեղություն է ստանում, որը ձեռնտու չէ նրանց համար: Եվ միգուցե կնախընտրի չխառնվել բարդ իրավիճակներին, թեկուզ ունենալու է մեծ շահույթներ: «Պեռնո Ռիկարն» այնքան զգուշավոր է, որ դեռեւս 2 միլիոնն է միայն մուծել, իսկ 28 միլիոնը պահել է քաղաքական իրավիճակի բարդությունները հաշվի առնելու նպատակով», ընդգծեց Սադոյանը: Միաժամանակ լրագրողներին կրկին խնդրեց խնդրին մասնակից դարձնել նաեւ միջազգային լրատվամիջոցներին, մասնավորապես ֆրանսիական մամուլի ներկայացուցիչներին:

Սադոյանի խոսքերով՝ կուսակցություններից շատերը եւս մեծ ջանք ու եռանդ են ներդնելու լուրջ հակահարված տալու այս գործարքի կայացմանը, համոզված լինելով, որ գործընթացը հնարավոր է շրջել, որն իրականանալի է միայն բոլորի համատեղ, ակտիվ ջանքերով: Պրն Սադոյանը միաժամանակ նկատեց, որ այս գործարքը հնարավորություն կտա բացելու նախկինում կատարված մի շարք հանցագործություններ, տեղեկացնելով, որ արդեն իսկ բարձրացված է նաեւ «Արարատ» գինու գործարանի 72 հազար դոլարով վաճառքի հարցը, նկատելով, որ այստեղ ոչ միայն «Կոնյակի» գործարանի խնդիրն է, այլեւ ընդհանրապես պատասխանատվության կանչել ամենաբարձր մակարդակով տնտեսական ծրագրված հանցագործությունների համար: Պրն Սադոյանը համոզմունք հայտնեց, որ խնդրին համաժողովրդական հնչեղություն տալով, հարցը համապատասխան լուծում կգտնի: միայն 1997-ին գործարանը 7 միլիոն դոլարի հարկ է մուծել բյուջե եւ մինչ օրս աշխատել է միայն շահույթով:

Իր հերթին, Էդվարդ Եգորյանը նկատեց, որ ինքը հանրահավաքների կողմնակից չէ, սակայն գտնում է, որ այս քայլը գործարքը կասեցնելու վերջին միջոցն է: Ըստ Եգորյանի, միայն ժողովուրդը կարող է զսպել գործադիր իշխանությանը, եւ սա հետագա սպասվելիք վատթարագույն գործարքները կասեցնելու միջոց է: Պրն Եգորյանը միաժամանակ նշեց, որ եթե պատգամավորների մեկ երրորդի ստորագրություն չկարողանան հավաքել եւ գործարքը կայանա, ապա կառավարության անվստահության հարցն է բարձրացնելու: Միաժամանակ փաստեց, որ քվեարկության օրը Հայաստանից ընդհանրապես բացակա են եղել որոշ պատգամավորներ, բայց նրանց փոխարեն քվեարկել են:

ԱՐԱՔՍ ՍԱՖԱՐՅԱՆ

ԳՈՒՅԺ

Միսա Գյուլյան

Հայ գրականությունը կորցրեց իր կարեւոր թարգմանիչներից մեկին: 80 տարեկանում վախճանվեց Միսա Գյուլյանը, որ տասնամյակներ շարունակ, իր հիմնադրած «Մաշտոց» հրատարակչության միջոցով լծվել էր հայ գրողների գործերը անգլիախոս միջավայրում թարգմանելու եւ տարածելու գործին:

21 գեղարվեստական հատորներով, Մ. Գյուլյանի թարգմանությամբ լույս են տեսել Ավետիք Իսահակյանի, Հովհ. Թումանյանի, Վահան Թոթովենցի, Շահան Շահնուրի, Հակոբ Պարոնյանի («Մեծապատիվ մուրացկանները», «Պաղտասար աղբար») շատ գործեր, Նարեկացու «Մատյանը» եւ այլ գործեր:

Ծնվել էր Եգիպտոսում, 1918 թվին: Բարձրագույն կրթությունը ստացել էր Անգլիայում, ատամնաբույժի մասնագիտությամբ: Ապրում, աշխատում եւ ստեղծագործում էր Լոնդոնում: Մահացել է Ուելսի նահանգի Ռիլ ծովափնյա քաղաքում, որտեղ տեղափոխվել էր վերջին տարիներին:

ՀԱՄԱԳՈՐԾԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ

Հայ-գերմանական ֆինանսական քոլեջ

ԵՐԵՎԱՆ, 16 ՀՈՒՆԻՍ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Հայաստանի բանկային համակարգը, հայտնի պատճառներով, կադրերի վերապատրաստման բազա չի ունեցել եւ հետեւաբար պրոֆեսիոնալ աշխատողների կարիք ունի: Բանկային գործ եւ միջին օղակների աշխատողների ուսուցման խնդիրը պետք է լուծի հայ-գերմանական ֆինանսական քոլեջը, որն իր դռները կբացի այս տարվա սեպտեմբերին:

Տեխնիկական համագործակցության շրջանակներում, Գերմանիայի Դաշնակցային Հանրապետության եւ Հայաստանի Հանրապետության կառավարությունները պայմանավորվել են համագործակցել մասնագիտական կրթության բնագավառում: Եվ այժմ իրականացնում են այդ համատեղ ծրագիրը, որի գլխավոր նպատակը բանկային գործ եւ միջին օղակների ծառայողների սկզբնական ուսուցման միջուկի ստեղծումն է: Ծրագրի իրականացումը ԳԴՀ կառավարությունը հանձնարարել է ABU Consald ֆիրմային, իսկ հայկական կողմից նրանց գործընկերներն են կրթության եւ գիտության նախարարությունը, Կենտրոնական բանկը, Հայաստանի բանկերի ասոցիացիան եւ շահագրգիռ առեւտրային բանկերը:

Ենթադրվում է, որ քոլեջն առաջին տարում կունենա 50 ուսանող: Բանկային գործ եւ միջին օղակների նոր ծառայողների պատրաստման տեւողությունը երկու տարի է:

Հունիսի 16-ին կայացած սեմինարում քննարկվեցին ֆինանսական քոլեջի հայեցակարգը եւ գործնական ուսուցման խնդիրները:

Ըստ ԿԲ նախագահ Տիգրան Սարգսյանի, այս քոլեջի գործունեության շնորհիվ բանկերը կլուծեն իրենց միջին օղակների աշխատողների մասնագիտական պատրաստվածության խնդիրը եւ հետեւաբար նման մասնագետների պահանջարկը պետք է իրենք ներկայացնեն:

Ինչ վերաբերում է ուսուցման ֆինանսավորմանը, ապա պետք է լինի համաֆինանսավորում ինչպես առեւտրային բանկերի, այնպես էլ ուսանողի կողմից:

«Երկրապահի» կառավարության քաղաքական հենարա՞նն է

Սկիզբը էջ 1

Վիկտոր Դալլաքյանի հակադարձ առաջարկություններին քննարկել բազային եւ տարիքային կենսաթոշակների բարձրացման, կենսաթոշակային տարիքի իջեցման ինչպես նաեւ սոցիալական նպաստներին սահուն անցնելու խնդիրները: Վարչապետը դրականորեն արձագանքեց Հրանտ Բագրատյանի օրոք հախուռն որոշում ընդունվեց բարձրացնելու կենսաթոշակային տարիքը, ինչի արդյունքում այժմ մռայլ կասկում են, թե պետությունը կենսաթոշակ հասկացնում է «հեսմահու»: Շուրջ 650 հազար կենսաթոշակառուները պետք է որոշակի արտոնություններ ունենան էլեկտրաէներգիայի բնակարանային կոմունալ սակագները վճարելիս: Զուգահեռաբար կառավարությունը պատրաստվում է ԱԺ մտնել սոցիալական նպաստների մասին առանձին օրենքով, որպեսզի սոցիալապես անապահովների փաստագրումը կատարվի օրենքի տառին համապատասխան:

Մաքսային եւ հարկային քաղաքականությունը եւս, ի մասնավորի մաքսային վարչության, հարկային տեսուչների եւ գործարարների փոխհարաբերությունները ստվերում չմնացին: Պատգամավորները որոնցից շատերը կամ անմիջաբար, կամ միջնորդաբար զբաղված են ձեռնարկատիրական գործունեությամբ, բողոքներ հայտնեցին մաքսային վարչության աշխատանքից, որը, նրանց համոզմամբ, արհեստական խոչընդոտներ է հարուցում ներմուծվող կամ արտահանվող ապրանքները սահմանի վրա մաքսազերծելիս եւ գրանցելիս: Հարկային տեսուչների աշխատանքից դժգոհությունը հիմնականում կապված էր վարչարարական կոպիտ մեթոդների կիրառման եւ վաշխառության հետ: Արմեն Դարբինյանը խոստացավ «Երկրապահին» անմիջապես վերահսկել այս ոլորտը կատարելով անհրաժեշտ փոփոխություններ միաժամանակ նշեց թե խնդիրը միակողմանի չէ, քանզի շատ գործարարներ փորձում են թաքցնել իրենց գործունեության իրական ծավալները: Պատգամավորների այն նախազգուշացմանը, թե շուտով կգումարվեն ԱԺ հատուկ լսումները մաքսային վարչության պետի «խաչաձեւ» հարցախույզով, Արմեն Դարբինյանը տրամիս արձագանքեց, թե ՀՀ երեք մաքսային պետերից ոչ ոք չի փայլել ճարտարախոսությամբ ոչ Երջանիկ Աբգարյանը, ոչ Ռաֆիկ Ենգիբարյանը եւ ոչ էլ Միքայել Մակարյանը: «Երկրապահի» անդամները երկժամյա հանդիպումից հետո ակնարկում էին, թե մաքսային տեսչության պետ Միքայել Մակարյանին փոխարինող է պետք:

Առանձին քննարկվեցին սեփականաշնորհման ոլորտում կառավարության քաղաքականությունը եւ դրա արդյունավետությունը ինչպես մեկ «Կոնյակի» գործարքի շրջագծում: Փաստարկներն անփոփոխ են:

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակություն է տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«Ազգ» թերթի հիմնադիր խորհուրդ
Երեւան 375010 Հանրապետության 47
ֆաքս 562941, AT&T (3742) 151065,
e-mail INTERNET: azg2@arminco.com
Գլխավոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ /հեռ. 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ /հեռ. 529221
Տնօրէնութիւն /հեռ. 562863
Համակարգչային
ծառայութիւն /581841
Apple Macintosh
համակարգչային շարուածքը
«Ազգ» թերթի
Յղումը «Ազգին» պարտադիր է
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն
վերադարձւում
«AZG» DAILY NEWSPAPER
Editor
H. AVEDIKIAN /phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

digitised by A.R.A.R.@

ՍՓՅՈՒՌՔ-ՀԱՅՐԵՆԻՔ

Միացեալ հայկական ֆոնդի 99-րդ թռիչքը 2.2 միլիոն դոլարի նպաստ ուղարկեց Հայաստան

ԳԼԵՆԴԵՅԼ, ԿԱԼԻՖՈՌՆԻԱ: Միացեալ հայկական ֆոնդի 99-րդ թռիչքը Երեւան հասաւ յունիսի 14-ին, փոխադրելով 2.2 միլիոն դոլար արժողութեամբ մարդասիրական օգնութիւն:

Այս թռիչքին համար, Միացեալ հայկական ֆոնդի ջանքերով հանգանակուեցաւ 593,000 դոլար արժողութեամբ դեղորայք եւ բժշկական միջոցներ, որոնք առողջապահական նախարարութեան կողմէ պիտի բաշխուին Հայաստանի հիւանդանոցներուն:

Հետեւեալ կազմակերպութիւնները առատաձեռն նուիրեցին այս թռիչքին. Միչիգընէն Ջոն Վարդանեան եւ Դին Թանգալաքիս՝ 656,000 դոլար արժողութեամբ, Կալիֆոռնիայէն բժ. Ռաֆֆի Օհաննէսեան՝ 188,000, Միացեալ մեթոդական եկեղեցւոյ յանձնախումբը՝ 184,000, Կալիֆոռնիայէն բժ. Վարուժան Ա. Քէլեջեան՝ 84,000, ԱՐՓԱ հիմնարկը՝ 84,000, Հանրահռչակ Գարակէօզեանի յիշատակի ընկերութիւնը՝ 62,000 եւ Ամերիկայի հայ աւետարանչական ընկերութիւնը՝ 61,000 դոլար:

Թռիչքին առատաձեռն նուիրատուութեամբ իրենց մասնակցութիւնը բերին նաեւ Հայաստանի մանուկներու ուսապանական կեդրոնը՝ 45,000, RNA Laboratories, Inc՝ 30,000, Հայկական բարեգործական ընդհանուր միութիւնը՝ 26,000, Շուշիի երաժշտանոցի ընկերութիւնը՝ 18,000, Կալիֆոռնիոյ Լոս Անճելըսի համալսարանի բժշկական կեդրոնը՝ 16,000, Հայաստանի ամերիկեան համալսարանը՝ 16,000, Սան Ֆրանցիսկոյի շրջանի Հայաստանի բարեկամները՝ 13,000, Հայկական օգնութեան ֆոնդը՝ 13,000, Ամերիկեան միջազգային առողջապահական ընկերակցութիւնը՝ 10,000 եւ Լա Սիերայի համալսարանը 10,000 դոլար:

1989-էն ի վեր, Միացեալ հայկական ֆոնդը 99 թռիչքներով եւ 376 ծովային արկղերով աւելի քան 225 միլիոն դոլար արժողութեամբ մարդասիրական նպաստ ուղարկած է Հայաստան:

Միացեալ հայկական ֆոնդը համատեղ աշխատանքն է Ամերիկայի հայկական համագումարին, Հայկական բարեգործական ընդհանուր միութեան, Ամերիկայի հայ աւետարանչական ընկերակցութեան, Հայ օգնութեան միութեան, Հայաստանեայց եկեղեցւոյ Ամերիկայի թեմին, Հայաստանեայց առաքելական եկեղեցւոյ Ամերիկայի թեմին եւ Լինսի հիմնարկին:

Յաւելեալ տեղեկութեան համար կը խնդրուի դիմել Միացեալ հայկական ֆոնդի գրասենեակ՝ 1101 North Pacific Avenue, Suite 301, Glendale, CA 91202 եւ կամ հեռաձայնել (818) 241-8900 թիւին:

Սփյուռքահայությունը Արցախին

«Սփյուռքը պետք է ակտիվացնի իր մարդասիրական օգնությունը դաժան պատերազմում զրկանքներ կրած արցախցիներին: Այս մասին «Ազգի» թղթակցին ասաց վերջերս ԼՂՀ զոհված ազատամարտիկների մի շարք ընտանիքներին օգնություն ցուցաբերելու համար Ստեփանակերտ ժամանած ամերիկահայ գործարար Ջորջ Աղազարյանը: Նրա հետ Ստեփանակերտ էր ժամանել նաեւ սփյուռքի մեկ այլ բարերար՝ Զել Բաղջյանը: Սփյուռքի հայրենակիցների համոզմամբ, հայկական գաղթօջախները պարտավոր են աջակցել ԼՂՀ ժողովրդին վերջնական հաղթանակի հասնելու համար: «Բազմադարյա ու ողբերգական ընդմիջումից հետո հայերն ի վերջո ռազմական հաջողության հասան դարավոր բռնամոլ նկատմամբ: Այսօր անհրաժեշտ է բարոյապես ու նյութապես խրախուսել արցախցի մեր եղբայրներին՝ հակամարտության տրամաբանական ավարտին հասցնելու համար: Եթե յուրաքանչյուր սփյուռքահայ հովանավորի արցախցի մեկ ընտանիքի, կարծում եմ, մեզ կհաջողվի հաղթահարել սոցիալական այն խնդիրները, որոնք անխուսափելիորեն ծառանում են հետպատերազմյան ժամանակաշրջանում: Կոչ եմ անում սփյուռքահայերին ամենայն ակտիվությամբ ներգրավվել այս գործընթացում», ասաց Ջորջ Աղազարյանը: Մենք բոլորս ձգտում եւ ջանքեր ենք գործադրում վերադարձնելու Արեւմտյան Հայաստանի պատմական տարածքները, որտեղ այլեւս հայեր չեն բնակվում: Ինչպե՞ս պետք է հասնենք այդ նպատակին, հարցնում է Աղազարյանը, եթե չենք օգնում հայերով բնակեցված Ղարաբաղին: «Ավստրալիայից մինչ ԱՄՆ բնակվող հայերը պետք է խոր գիտակցեն այն պարզ ճշմարտությունը, որ Ղարաբաղում վճռվում է նաեւ սփյուռքում ձուլվող եւ մեծագույն դժվարությամբ հայկականությունը պահպանող գաղութների ճակատագիրը: Օգնելով Արցախին, օգնում ես սփյուռքին», ավելացրեց Ջորջ Աղազարյանը: Ի դեպ, սա Ջորջ Աղազարյանի առաջին այցը չէ ԼՂՀ: Անցյալ տարի երիտասարդ ամերիկահայը բանկարժեք գավազրկող դեղորայք է առաքել ԼՂՀ ՊԲ-ին ու վիրավոր ազատամարտիկներին, որի համար ԼՂՀ ՊԲ-ի հրամանատարությունը երախտագիտություն է հայտնել սփյուռքի երիտասարդներին:

Վ. Ա.

Թեքեյանի անվան ամենամյա մրցանակների հանձնում

Երեւանի Պետ. համալսարանի Չարենցի անվան դահլիճում տեղի ունեցավ Թեքեյան մշակութային միության կազմակերպած միջոցառումը՝ թեքեյանական թեմաներով լավագույն շարադրությունների մրցանակաբաշխության արարողությունը:

Մեկ ամիս առաջ Թեքեյանի անունը կրող կրթօջախներում հայտարարվեց հերթական մրցանակաբաշխությունը հետեւյալ թեմաներով՝ «Հայերգություն», «Համամարդկային, անանձնական սերը Թեքեյանի ներերգության մեջ», «Մրգաստանի մը նման կսիրեմ քեզ հայ լեզու», «Կեցցեն անոնք, որ ազգին կայրին սիրովն անձկագին»: Շարադրությունները ստուգող եւ գնահատող հանձնաժողովի կազմում էին պետ. համալսարանի բանասիրական ֆակուլտետի դեկան, բանասիրական գիտությունների դոկտոր Վազգեն Գաբրիելյանը, «Գրական թերթ»-ի գլխավոր խմբագիր, բանասիրական գիտությունների թեկնածու, գրականագետ Յուրի Խաչատրյանը, ԹՄՄ վարչության անդամ եւ քարտուղար Սերգեյ Գալստյանը, ԹՄՄ վարչության անդամ, լրատվության բաժնի պատասխանատու լրագրող Մարիետա Մակարյանը: Որոշեցին 1-ին մրցանակ չշնորհել, 2-րդ մրցանակը շնորհվեց Երեւանի Վ. Թեքեյանի անվան կրթահամալիրի Xբ դասարանի աշակերտուհի Սիրանուշ Ավչյանին «Թեքեյանի սիրերգությունը» թեմայով շարադրության համար: 3-րդ մրցանակը շնորհվեց Կարբիի Վ. Թեքեյանի կրթօջախի X դասարանի աշակերտ Հովհաննես Օհանյանին՝ «Թեքեյանի ներերգությունը» թեմայով շարադրության համար:

Խրախուսական մրցանակը շնորհվեց Գյումրիի Վ. Թեքեյանի անվան թիվ 2 դպրոցի Xա դասարանի աշակերտուհի Նաիրա Միքայելյանին՝ «Համամարդկային, անանձնական սերը Թեքեյանի ներերգության մեջ» շարադրության համար:

Հանձնաժողովի եւ ԹՄՄ-ի կողմից հատուկ շնորհակալագրեր հանձնվեցին Երեւանի Թեքեյան կրթահամալիրի տնօրեն Անահիտ Խալաթյանին, Կարբիի Թեքեյան կրթօջախի տնօրեն Արսեն Օհանյանին, Գյումրիի Թեքեյան դպրոցի տնօրեն Անտոն Փիլոյանին եւ երեք դպրոցների ողջ ուսուցչական կոլեկտիվին՝ խորացված եւ մանրամասն ծրագրով արեւմտահայ գրողներին ուսուցանելու եւ կրթական մակարդակը ամուր հիմքերի վրա պահելու համար:

ԹՄՄ ատենապետ, ակադեմիկոս Լեւոն Մկրտչյանը հատկապես նշեց, որ այս տիպի մրցույթներ անցկացվելու են ամեն տարի ու հանրապետական մասշտաբով, անդրադառնալով ոչ միայն Թեքեյանի ստեղծագործություններին:

ՄԱՐԻԵՏԱ ՄԱԿԱՐՅԱՆ,
ԹՄՄ լր. բաժին

«Ամեն ոք ունի համոզմունքների եւ արտահայտվելու իրավունք, ներառյալ համոզմունքներին անարգել հավատարիմ մնալու եւ տեղեկություններ, գաղափարներ որոնելու, ստանալու եւ տարածելու ազատությունը լրատվության ցանկացած միջոցներով՝ անկախ պետական սահմաններից», ազդարարում է մարդու իրավունքների համընդհանուր հռչակագրի 19-րդ վորյուն:

Չնայած արգելքների շարքին, ըստ դեսպանի կարծիքով, մամուլի ազատությունը «վերջին փորձի ժամանակաշրջանի» ակնհայտ հաջողությունն է, որ Ռուսաստանում արտահայտվում է ղեկավարության քննադատելու հնարավորությամբ, որ երկար տարիներ (ոչ միայն խորհրդային շրջանում) արգելված պտուղ էր Ռուսաստանում: Զանգվածային լրատվության առումով:

Պրն Ուռնովի կարծիքով, պետական մարմինները սեփական (պաշտոնական) տեսակետներ մատուցելու, առկա է բոլոր պետական լրատվամիջոցների իրավունք եւ հնարավորություն պիտի ունենան, քանզի խիստ քաղաքականացված մթնոլորտում ԶԼՄ-ների օբյեկտիվությունը հաճախ տուժում է վերջիններիս մոնոպոլացման, պաշտոնյաների անկայությամբ բե-

ԴԱՍԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ

Ռուսաստանի լրատվամիջոցները՝ չափավոր անկախ եւ նվազ օբյեկտիվ

հոդվածը, որ այս կամ այն կերպ արտացոլված է հռչակագրին միացած երկրների հիմնական օրենքներում, մասնավորապես ՀՀ Սահմանադրության 24-րդ հոդվածում: ՌԴ Սահմանադրության մեջ, ինչպես պարզվեց երեկ ՄԱԿ համաժողով տեղի ունեցած դասախոսության ընթացքում, Հայաստանում Ռուսաստանի դեսպան Անդրեյ Ուռնովի հեղինակությամբ, խոսքի ազատությունն ամրագրված է 29-րդ հոդվածում, որ մասնավորապես ասվում է. «Յուրաքանչյուր ոք ունի ազատորեն փնտրելու եւ ստանալու, արտադրելու եւ տարածելու տեղեկատվություն ցանկացած օրինական ճանապարհով: Զանգվածային լրատվամիջոցների ազատությունը երաշխավորվում է, գրաքննությունն արգելվում»: Ըստ պրն Ուռնովի, թեեւ նշյալ հոդվածը համադրվում է հռչակագրի նույն սկզբունքի հոդվածին, որոշակի սահմանափակումներ առկա են օրենքում. «օրինական ճանապարհով» արտահայտությամբ ձեւավորված վերապահումը, որ կարող է լրջորեն սահմանափակել մամուլի «ազատ թռիչքը»: Ռուսաստանյան լրատվամիջոցները չեն կարող տարածել կամ քարոզել սոցիալական, ռասայական, ազգային կամ կրոնական բռնամոլ եւ ատելություն բորբոքող, ինչպես նաեւ սոցիալական, ռասայական, ազգային եւ լեզվական գերազանցություն քարոզող եւ, իհարկե, պետական գաղտնիք պարունակող տեղեկատվամիջոցների միջնաեւ, ըստ պրն Ուռնովի, բարվոք է նաեւ տնտեսական առումով. հրատարակչությունները ազատված են 20 տոկոս ավելացված արժեքի հարկից, 13 տոկոս եկամտահարկից, մասնագիտացված սարքավորումների ներկրումը չի հարկվում, տպագիր արտադրանքը նույնպես, կոմունալ ծառայությունների գների առումով հրատարակչությունները հավասարեցված են պետական հիմնարկներին:

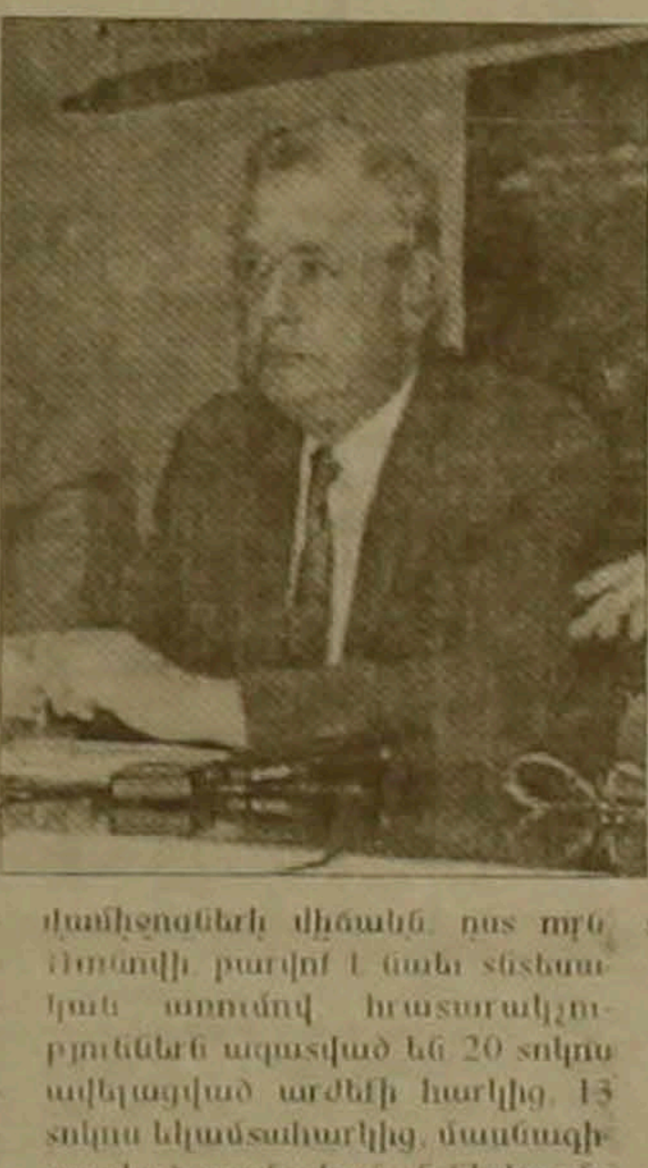

Ռուսական լրատվամիջոցների դժվարություններից պրն Ուռնովը նշեց ԶԼՄ-ների գործունեությունը կարգավորող լրատվամիջոցների եւ բաժնետիրական ընկերությունների մասին օրենքների հակասականությունը, ԶԼՄ հրատարակիչ փոխհարաբերությունների անհալարվող միտումնավորությամբ, լրագրողի ներքին գրաքննության (պատասխանատվության պակասի) դրսեւորումներում, որ երբեմն ամենաթողության է հասնում: Այնուամենայնիվ, Ռուսաստանում շուկայական հարաբերությունը հիմնականում կայացած է եւ լուրջ գործոն է երկրի քաղաքական-տնտեսական գործընթացներում. թեեւ բացարձակ ազատությունը սահմանափակվում է նրանց մեծության ֆինանսական աղբյուրի ազդեցությամբ: Այսօր Ռուսաստանում ավելի քան հազար անուն թերթեր եւ ամսագրեր են տպագրվում, սակայն ընթերցողական շրջանակը փոքր է. «դեկտեմբերի»-ի շրջանի տպաքանակներից չափազանց հեռու (ամենամեծ տպաքանակը «Արգումենտի և ֆակտի» շաբաթաթերթն է): Կարող են նշվել նաեւ պերճաշուք թերթերը «Մոսկովսկայա Ռոսիա», «Պրավդա» եւ այլն (առանձին պահանջարկ չունեն: Անձամբ պրն Ուռնովը սովորաբար մամուլում պաշտոնական տեղեկատվություն պակաս է գտնում, «ձախ» եւ դեղին մամուլով քիչ է հետաքրքրվում: Կանոնավոր կարդում է հայկական ռուսալեզու մամուլը. «Ռեսպուբլիկա Արմենիա», «Գոլոս Արմենիի», «Վրեմյա» եւ «Ուրարտու» թերթերը, որոնց ընթերցանությամբ սկսվում է դեսպանի առօրյան, քանի որ նրա կարծիքով պատկերացում են տալիս հայաստանյան հասարակական-տնտեսական-քաղաքական խնդիրների վերաբերյալ:

ԱՆԻՏԱ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

ԳՅՈՒՄՐԻ

Գլխացին... թափառող շներին

Թափառող շների հավերժական բռնացող խնդիրը կա նաեւ Գյումրիում (այս քաղաքին կարծես հենց այդ մի հոգսն էր պակասում): Մեր երբեմնի [illegible] պուրակները, խմբվելով քաղաքի բաղամասերի բաց աղբարկղերի շուրջ ու դրանց ալքասիկ պարունակության համար իրար դեմ կռիվ մղելով, հատկապես մութն ընկնելուց հետո բազմաթիվ դեպքերում հարձակվում են եւ մարդկանց վրա, ահաբեկելով վնասում: Ասում են նույնիսկ ցերեկով երեխա հոշոտելու դեպք է եղել: Այս տարվա ծննդից քաղաքապետարանի բնակչության բաժինը նախաձեռնել եւ սանմաքրման պետական ձեռնարկության միջոցով իրականացնում էր թափառող շների հավաքման ու վնասազերծման մի «գործողություն», որի վերսկսումը կարծես ընդմիջումից հետո հայտարարվեց օրերս: Հատուկ կահավորված փակ բեռնատար մեքենան պարբերաբար հայտարարվող գրաֆիկով շրջում է քաղաքամասերը եւ հավաքում այն կենդանիներին, որոնց հաջողվում է բռնել: Գործողությանը բնակչության մասնակցությունը խթանելու նպատակով, ընդունվող յուրաքանչյուր թափառող շան դիմաց տեղում վճարվում է 400 դրամ: Վերջինը ժամանակին բավականին աշխուժություն էր առաջացրել հատկապես գյումրեցի դեռահասների շրջանում, միաժամանակ նրանց եւ ավելի մեծերին հաճախակի առիթ տալով ստանալու քաղաքի 400 դրամանոցների մասին:

Վերսկսվող ձեռնարկման արդյունավետության հարցում տեսակետները տարբեր են: Ըստ գործի պատասխանատուների, առաջին փուլում հավաքվել է շուրջ 1000 կենդանի: Սակայն շատերի կարծիքով, թափառող շների թիվը քաղաքում դրանից չի պակասել: Ասում են հիմա դրանք հակառակը պես ավելի արագ են բազմանում:

Գ. Մ.

ՏԱՎՈՒՇ

Ջրհեղեղից Իջեւանի վնասը՝ 652 մլն 50.000 դրամ

«ԵՐԵՎԱՆ», 16 ՀՈՒՆԻՍ, 1998 Հունիսի 2-ի երեկոյան տեղացած հորդ անձրեւները մեծ վնաս պատճառեցին Իջեւան քաղաքի Գետահովիտ եւ Գանձաքար գյուղերին:

Իջեւանի քաղաքապետարանում ստեղծված հանձնաժողովը ջրհեղեղի պատճառով քաղաքին հասցված վնասը գնահատել է 652 մլն 50.000 դրամ: Հեղեղը քշել-տարել է 3 կմ երկարությամբ Խաչմարակ ջրագիծը եւ այժմ էլ քաղաքի 2200 բնակիչներ խմելու ջուր են ստանում ջրատար մեքենաներով:

Ջրհեղեղի վնասները վերացնելու նպատակով կառավարության կողմից Տավուշի մարզպետարանին առաջիկայում հատկացվել է 15 մլն դրամ, 20 տոննա ցեմենտ եւ դիզվառելանյութ:

digitised by A.R.A.R.@

ՀԱՅԱՍՏԱՆ-ՍՓՅՈՒՌՔ

Ռիչարդ Հովհաննիսյան. «Պետականությունը միջո՞ց է, թե՞ նպատակ. սա է հարցը»

Օրեր առաջ ՀՕՄ-ի կազմակերպած Հայաստան-սփյուռք կապերի գիտաժողովին պրոֆ. Ռիչարդ Հովհաննիսյանի ելույթը ընդհանուր ծգծգվածության մթնոլորտում կատարյալ բեկում եղավ: Հարցն այն է, որ մինչ այդ ելույթ ունեցողները մեծ մասամբ ՀՅԴ անդամներ էին կամ համակիրներ, ուստի գաղափարախոսական մասերը հաճախ կրկնվում էին՝ ազդելով նիստի դինամիկայի վրա: Արդեն գիտաժողովի ավարտին զգալի էր կողմնակի մի հայացքի անհրաժեշտությունը՝ նկատելու նաեւ, որ այն վերածվել է մենախոսության. շատ զեկույցների առանցքային միտքը՝ բանակցությունների նստել ՀՀ իշխանությունների հետ, վերջիններիս բացակայության պատճառով այդպես էլ մնաց ցանկություն եւ միայն: Այս ենթատեքստում պրն Հովհաննիսյանը որոշ դիտարկումներ արեց: Նախ՝ գնահատելով նախաձեռնությունը եւ բազմաթիվ երկրներից ժամանած սփյուռքահայության ներկայության փաստը, վերջինիս կապակցությամբ մոտ երեսուն տարվա վաղեմության իրադարձություն հիշեց. «Վաշինգտոնում հավաքվել էինք ամերիկահայությանը հուզող հարցեր քննելու: Տարօրինակ էր. ապրում էինք նույն գաղութում, հաճախ նույն քաղաքում, բայց իրար երբեք չէինք տեսել, որովհետեւ տարբեր եկեղեցիներ, տարբեր ակումբներ էինք հաճախում: Իսկ երբ սկսեցինք խոսել, պարզվեց, որ մեր գաղափարներն ու նպատակները գրեթե նույնն էին»:

Այս գիտաժողովին էլ կարծես դրանք առանձնապես չէին տարբերվում, բայց... մի էական «բայց» կար, որին անդրադառնում ենք կրկին Ռ. Հովհաննիսյանի խոսքերով. «Մենք՝ հայերս, կարողանում ենք ճշգրիտ հասկանալ մեր ցավերը եւ գեղեցիկ կերպով ձեւակերպել դրանք: Սակայն սրանք «ի՞նչ պետք է անել» հարցի տիրույթում են: Մինչդեռ ձեւակերպումներից հետո գործադրման խնդիրներն են առաջ գալիս, այսինքն՝ ինչպե՞ս իրագործել այդ գաղափարները: Այստեղ է, որ մենք տկարանում ենք եւ այս վերջին հարցադրումը գիտաժողովի փակվելու պահին էլ շարունակում է անպատասխան մնալ»:

Գեղեցիկ, բայց որ ավելի ճիշտ է, անընդհատ հնչող գաղափարներից մեկն էլ ազգային միասնության գաղափարն էր, որն, ի դեպ, չարչրկվում էր ոչ միայն գիտաժողովում եւ սփյուռքահայության կողմից, այլ նաեւ Հայաստանում եւ բարձրաստիճան պաշտոնյաների խոսքում: Թող ներվի այս տպավորությունը, բայց դրանով հանդերձ՝ «ազգային միասնություն» հասկացողությունն առարկայական առումով շարունակում է մոտ մնալ շատերին եւ անհայտ է՝ շեշտելով դրա անհրաժեշտությունը, ով ինչ է հասկանում եւ ինչ կոնկրետ պատկերացումներ ունի դրա շուրջ: Թերեւս նման գաղափարների ոչ առարկայական լինելով է նաեւ պայմանավորված այն անտարբերությունը, որ հայության տարբեր հատվածներում շատերը տածում են Հայաստան-սփյուռք հարաբերությունների ոլորտի հանդեպ:

Պրոֆեսոր Ռիչարդ Հովհաննիսյանը մի բարի ժպիտով ընդառաջեց իր հետ հարցազրույց անցկացնելու մեր խնդրանքին, թեեւ խիստ սահմանափակ ժամանակ ուներ. հաջորդ օրը պիտի վերադառնար Միացյալ Նահանգներ:

– Պրն Հովհաննիսյան, փորձենք բացել փակագծերը. ի՞նչ է նշանակում ազգային միասնություն՝ հանուն ո՞ր նպատակի, ի՞նչ գաղափարի շուրջ:

– Այդպիսի ընդհանուր գաղափարախոսության ծնունդը պայմանավորված է հայության՝ տարբեր հատվածների բաժանված լինելու փաստով: Գաղափարախոսությունն ինքնին չի ենթադրում տարբեր մոտեցումներ, քանի որ բոլոր հայերն ազգապահպանման, հայության ապագայի մասին ունեն նմանատիպ իղձեր ու գաղափարներ: Տարբերությունները այն հարցում են, թե ինչպես հասնել դրանց իրագործմանը: Սա արդեն ռազմավարական հարց է: Կարծում եմ՝ ժամանակն է, որ ՀՀ իշխանությունները, գիտնականներն ու մտավորականները գործնական քայլեր անեն սփյուռքի ներկայացուցիչների հետ նստելու եւ մտածելու, թե որքանով մենք կարող ենք խոսել ընդհանուր գաղափարախոսության, ընդհանուր ռազմավարության եւ դերերի բաժանման մասին: Մինչ այդ եւ այժմ էլ մենք հաճախ տարբեր ճանապարհներով գնում ենք դեպի նույն նպատակը: Ցավալի է, որ անջատ-անջատ գործելով՝ հաճախ կրկնում ենք մեր աշխատանքը եւ արդյունքում անցած ճանապարհը շատ քիչ է լինում: Մինչդեռ եթե Հայաստանի եւ սփյուռքի գործողությունների համաձայնեցում լինի, մեր ընդհանուր իդեալներին կարող ենք առավել արդյունավետ եւ արագ հասնել:

– Այստեղ ազգային միասնությունն անհրաժեշտ է իբրեւ միջո՞ց, թե՞ դա եւս նպատակ է:

– Երբեմն միասնականությունը ե՛ւ միջոց է, ե՛ւ նպատակ: Քանի դեռ մենք ցանկանում ենք միասնական լինել, սա նպատակ է: Հարցն այլ կերպ դնենք՝ պետականությունը միջո՞ց է, թե՞ նպատակ: Ոմանք ասում են, թե քանի որ արդեն ունենք պետականություն, մեր ողջ ուժը պետք է կենտրոնացնենք միայն այս Հայաստանի, նրա ժողովրդի եւ զարգացման խնդիրների վրա: Սա տրամաբանական է, հասկանալի, բայց ինչ-որ տեղ եւ վտանգավոր, եթե մտածենք, որ մյուս գաղափարները, նպատակները պիտի լրիվին մի կողմ դնենք: Այստեղ կրկին հարց է առաջանում. սուվերեն կառավարություն ունենալը ինքնին նպատակն է եւ վե՞րջ, քանի որ ունենք մի փոքր տարածքով անկախ Հայաստան, թե՞ վերջինս պետք է ավելի մեծ նպատակների իրականացման միջոց լինի: Կարծում եմ՝ երկրորդը: Սրանից չի հետեւում, թե պետք է վտանգել ներկան, բայց քանի որ ներկան նպատակ չի կարող լինել, հետեւաբար առկա պետականությունը շատ կարեւոր է՝ հաջորդ նպատակների իրագործման համար:

– Ո՞րն է այդ նպատակը կամ նպատակները, եւ արդյո՞ք դրանք հայության բոլոր հատվածների համար նույնն են:

– Ամեն հատվածն ունի իր դերն ու մտածելակերպը: Երեւանում ապրած մարդուն կարող է կարեւոր կամ անկարեւոր թվալ՝ պե՞տք է արդյոք ավելի հողային տարածք, մինչդեռ սփյուռքահայի իղձը միշտ եղել է, որ Հայաստանն ընդլայնվի, եւ այդ միջոցով իր սերունդները վերադառնան հայրենիք: Սա գուցե ռոմանտիկ մոտեցում է, բայց փաստ է, թե ազգությունները ու ժողովուրդները, որ չունեն իրենց սեփական հողը, վտանգված են:

– Այդպիսի ձեւակերպում նշեցիք՝ Հայաստանն ընդլայնվի: Հայաստա՞նը պետք է ընդլայնվի, թե՞ սփյուռքահայության կողմից պետք է հարց դրվի՝ վերադարձվեն այն պատմական հողերը, որոնցից բռնի տեղահանվածների անմիջական ժառանգներն են իրենք:

– Առավելագույն ձեւակերպումը Ձեր ասածն է: Սակայն հարց է՝ այդ ֆորմուլան պետք է անմիջապե՞ս դնել սեղանի վրա, թե՝ ունենալ իբրեւ հեռանկար, գաղափար եւ ոչ անպայմանորեն պահանջել դա վաղը: Այստեղ էլ տարակարծություններ կան, ոմանք ասում են, թե ոչինչ չենք կորցնի, եթե մեր հողերը պահանջենք այսօր, հռչակենք միացյալ Հայաստան եւ այլն: Սա ես համարում եմ ոչ շատ իրատես մոտեցում: Նաեւ այս հարցերը քննելու համար է անհրաժեշտ Հայաստանի եւ սփյուռքի ներկայացուցիչների երկխոսություն, գուցե համագումարի ձեւով, ի վերջո ճշտելու՝ հնարավո՞ր է կազմել ազգային միասնական գաղափարախոսություն, թե՞ ոչ:

– Ձեր դասախոսական գործունեությունից մի հարց. ի՞նչ մակարդակում է հայոց պատմության իմացությունը ամերիկյան ուսանողության շրջանում, ի՞նչ վերաբերմունք ունեն նրանք հայ ժողովրդի, նրա պատմության հանդեպ: Ի վերջո, այսօրվա համալսարանականներից շատերը վաղվա քաղաքական գործիչներն են նաեւ:

– Ամերիկյան ուսանողությունն ընդհանրապես անտեղյակ է մեր պատմությանը: Եվ այս պատկերը չի փոխվի, մինչեւ ամերիկյան դպրոցներում որոշակի ծրագրեր չմտցվեն: Օրինակ՝ Առաջին համաշխարհային պատերազմի պատմության հետ կապել նաեւ հայերի ցեղասպանությունը, ինչպես դա հաջողվեց հրեաների պարագայում. Երկրորդ համաշխարհայինի պատմությունը չես կարող կարդալ՝ շրջանցելով հրեաների ցեղասպանության հարցը: Այժմ մենք նույնպես աշխատանքներ ենք ծավալում այս ուղղությամբ, բայց առավել դժվար պայմաններում, քանզի մեր առջեւ ունենք վիթխարի հակառակորդ: Հրեաները չունեին այս խնդիրը, որովհետեւ գերմանացիները նրանց ծրագրերի դեմ չէին գործում: Այսուհանդերձ, որոշ առաջխաղացում կա, նաեւ շնորհիվ այն կարեւորագույն հանգամանքի, որ նման ծրագիր այսօր պահանջում են ոչ միայն հայ, այլեւ մեզ դաշնակից ոչ հայ գիտնականներ նույնպես: Առհասարակ կարծում եմ, որ մենք միշտ կարիք ունենք դաշնակիցների: Մեկուսացման կամ ազգի շրջանակներում ամփոփվելու հետեւանքն առնվազն լինում է այն, որ նախկին բարեկա-[illegible] գույնը անտարբեր ուժի: Եվ եթե Իսրայելը կամ մեկ այլ պետություն հզոր է դարձել, ապա շնորհիվ այն բանի, որ կարողացել է որեւէ մեծ տերության համոզել, թե իր գոյությունը համընկնում է այդ տերության շահերին:

– Հայտնի է, որ Թուրքիան կեղծ պատմագրության քաղաքականություն է վարում՝ պատմությունն ի շահ իրեն աղավաղելու նպատակին տարեկան հատկացնելով հսկայական գումարներ: ԱՄՆ-ում ինչպիսի՞ն է վերաբերմունքը Թուրքիայի այդ քաղաքականության նկատմամբ եւ ի՞նչ հակակշիռ է ստեղծվում թուրքական պատմագրության այդ արշավանքին:

– Մենք բավական ակտիվ գործունեություն ենք ծավալում ներկայացնելու դրանց անհիմն եւ սուտ լինելը, այս գործում գտնելով եւ հենվելով ծագումով ոչ հայ գործընկերների օժանդակության վրա: Ինչո՞ւ եմ շեշտում ոչ հայազգի, քանի որ հայ պատմաբանի որեւէ խոսք կամ պատասխան կանխավ դիտվում է իբրեւ կողմնակալ մոտեցում:

Գոյություն ունեն ոչ միայն հայկական աղբյուրներ, այլ նաեւ տարբեր երկրներում պահվող մեծ քանակությամբ արխիվային փաստաթղթեր, որոնք ապացուցում են, որ թուրքերի կողմից սա ծրագրված ցեղասպանություն էր եւ ոչ թե ընդհանուր ողբերգություն, ինչպես փորձում են ներկայացնել թուրքերը. պատերազմ էր, իհարկե զոհեր եղան, բայց դա հայերին համահավասար վերաբերում է նաեւ թուրքերին ու քրդերին, ուստի ցեղասպանություն չէր:

Պատմական վավերագրի արժեք ունեցող փաստաթղթեր, պատմագրական հրատարակություններ, քաղաքական եւ գիտական աշխատանք. սրանք են այն միջոցները, որոնցով հակակշռում ենք Թուրքիայի այդ քաղաքականությունը, եւ պետք է ասեմ, որ դա մեզ հաջողվում է չնայած նյութական սահմանափակ միջոցներին: Հակառակ կողմը՝ թուրքական պետությունն իր այս նպատակների իրագործմանը հատկացնում է միլիոնավոր դոլարներ, ինչը չենք կարող ասել Հայաստանի մասին: Եվ եթե հաշվի առնենք, որ մենք այդ քարոզչությունն իրականացնում ենք կամավոր ուժերով, այս պարագայում արդեն զարմանալիորեն ենք հաջողություն գտնում:

ՆՈՒՆԵ ՍԱՎՈՒՅԱՆ

ԱՆԴՐԱԴԱՐՁ

Ինչո՞ւ է հրահրվում աղմուկը «Կոնյակի» գործարանի վաճառքի շուրջ

«Կոնյակի» գործարանի վաճառքի հետ կապված խորհրդարանական ու արտախորհրդարանական աղմուկին չեմ անդրադառնա. մանրամասները Ազգային ռադիոյի ուղիղ եթերից եւ լրատվամիջոցների տարաբնույթ հրապարակումներից լավ հայտնի են: Փորձեմ միայն կարողացածիս չափով ներկայացնել այս, թող թույլ տրվի ասել, ներկայացման քաղաքական ենթատեքստը, բարձրացնել անեւրեւույթ վարագույրը:

Նախ, «Կոնյակի» գործարանի վաճառքի, այն էլ միջազգային մրցույթով վաճառքի մասին որոշումն ընդունել է ամենեւին էլ ոչ ներկայիս կառավարությունը, այլ նույն Ազգային ժողովը, որն այժմ «հաշվի է կանչել» կամ փորձում է հաշվի կանչել կառավարությանը՝ իր իսկ, այսինքն Ազգային ժողովի ընդունած որոշումը... կատարելու համար: Ընդսմին, կառավարությանը «գորգի վրա» հրավիրողները, այդ թվում կոմունիստական եւ ՀՀՇ-ական խմբակցություններից, զարմանալիորեն «մոռացել են», որ իրենք «Կոնյակի» գործարանը վաճառքի ենթակա օբյեկտների ցուցակի մեջ մտցնելուն մեկ տարի առաջ «կողմ» են քվեարկել: Այն ժամանակ այդ պարոնները չէի՞ն մտածում, որ «կոնյակը Հայաստանի համար միայն ապրանք չէ, ազգային արժեք է, ազգային խորհրդանիշ»: Իշխանությունները փոխվեցին, ՀՀՇ-ական ռեժիմը հեռացավ երկրի գործնական կառավարման ասպարեզից, եւ նո՞ր միայն որոշ պարոնների «ուղեղը պայծառացավ» կամ «հայրենասիրությունը բռնեց»: Սա մեկ:

8 տարի շարունակ ՀՀՇ-ական ռեժիմը ի՞նչ բան է վաճառել, որին դեմ էր ժամանակի ընդդիմությունը: Արդյո՞ք այս աղմուկը չի բարձրացվում միտումնավոր՝ հասարակության ուշադրությունը շեղելու եւ անցած տարիներին արդեն իրենց կատարած չակերտյալ կամ անչակերտ վաճառքների հնարավոր վերաքննության ուրվականը հեռացնելու թաքուն դիտավորությամբ: Այդպիսի մի «վերաքննության» հասարակական պահանջն ուղղակի օդի մեջ է, ժողովուրդը արդեն անհամբեր է դարձել եւ եթե կուզեք դժգոհում է նոր իշխանություններից հենց այս «վերաքննությունը» ուշացնելու համար, ահա եւ նրան «նետում են» համապատասխան «կերակուր», կրքերը բորբոքելով անխուսափելի հարվածն իրենցից հեռացնելու համար, քանզի չեմ կասկածում, եւ հավանաբար Հայաստանում հիմա հազիվ թե որեւէ մեկը կասկածում է, որ այդպիսի մի «վերաքննության» դեպքում բացահայտվելու են, մեղմ ասած, ոչ քիչ օրինախախտումներ՝ կոնկրետ հեղինակներով եւ օրենքի առաջ պատասխանատվության տխուր հեռանկարով: Սա երկու:

Երրորդ: Կարծում եմ, որ գործադիր իշխանությունը կորցնելուց հետո ՀՀՇ-ի խորհրդարանական խմբակցության եւ նրանց թաքուն ու բացահայտ կողմնակիցների ակտիվությունը զանազան, հատկապես ժողովրդի կենսամակարդակի, բյուջետային հիմնարկների աշխատողների աշխատավարձերի բարձրացման, ազգային արժեքների պահպանության եւ այլ հարցերում՝ ընդհանուր նրանց նույն ինքնապաշտպանական բնազդի տենդագին դրսեւորման արդյունքն է, էժանագին պոպուլիզմ, ժողովրդին դուր գալու անպտուղ ջանք: Երեւի ենթադրում են, թե մեկ-երկու «ժողովրդանվեր» ելույթով մոռացնել են տալու, որ հենց իրենք են մեղավոր լայն զանգվածներին այսօրվա աղետալի վիճակին հասցնելու համար (խոսքս չի վերաբերում նաեւ նախորդ ռեժիմի ժամանակ ազնիվ կեցվածք պահպանած պատգամավորներին):

Չորրորդ: Չեմ կարող չնկատել, որ ներկա իշխանություններին ժողովրդի աչքում վարկաբեկելու քաղաքական գիծը ինչ-ինչ ուժերի կողմից վարվում է մեծ հմտությամբ, կուլիսների ետեւից, առանց սեփական «ականջները» ցույց տալու, քվեարկության կոճակները սեղմելով կամ հատկապես ազնիվ որոշ պատգամավորների միամիտ պոռթկումները օգտագործելու միջոցով: Ուստի կոչ եմ անում խորհրդարանի առողջ ուժերին եւ հասարակությանը՝ հավատ չընծայել երեկվա «բազեների» հանկարծահաս «ժողովրդասիրությանը» եւ չընկնել նրանց կողմից հմտորեն լարած թակարդը: Հասարակության ապակայունացումը եւ նոր իշխանությունների նկատմամբ վստահության խարխլումը այդպիսիների փրկության միակ շանսն է, պատասխանատվությունից խուսափելու ամենափափագելի իրավիճակը: Զգոն լինենք, թույլ չտանք «ջրի» նոր պղտորում, որի դեպքում քանի դեռ մենք ազգովին զբաղված պիտի լինենք իրադրության հստակեցմամբ՝ շատ գայլաձկներ հասցնելու են խույս տալ հատուցումից: Այս առումով մի անգամ եւս շեշտում եմ ՀՀՇ-ական ռեժիմի 8-ամյա գործունեությանը ՀՀ նախագահի կողմից քաղաքական գնահատական տալու անհրաժեշտությունը, որի յուրաքանչյուր օր ուշացումը մեծացնում է ներկա իշխանություններին տհաճ «անակնկալներ» մատուցելու որոշ հայտնի ուժերի հնարավորությունները:

Հինգերորդ: Ինչ վերաբերում է կոնկրետ «Կոնյակի» գործարանի վաճառքի նպատակահարմարությանը կամ աննպատակահարմարությանը, այդ վաճառքի պայմանների ընդունելի կամ անընդունելի լինելուն, ապա դա իրոք լուրջ եւ համակողմանի քննության առարկա է եւ պատգամավորների մեծամասնության ու հասարակական լայն շերտերի սիրողական մակարդակի բանը չէ: Սա ոչ միայն տնտեսական, այլեւ քաղաքական շատ կարեւոր վերլուծություններ է պահանջում, եւ ես կարծում եմ, որ հարկ է նախագահի մակարդակով ստեղծել իրավասու մի հանձնաժողով՝ կողմ ու դեմ բոլոր հասարակական ուժերի կարող ու բանիմաց ներկայացուցիչներից, խնդիրը լրջորեն ծանր ու թեթեւ անելու եւ վերջնական եզրակացությունը հասարակական լսարանին հրամցնելու համար: Զգայական մոտեցմամբ նման խոշոր հարցեր չեն լուծվում, սա երկրի ապագայի, Հայաստանի հանդեպ դրսի ինվեստորների վստահության, մեր երկրի միջազգային հեղինակության, նրա հետագա տնտեսական ռազմավարության խնդիր է, ազգային գերակայությունների մի անգամ եւս ճշգրտման խնդիր, որը ոչ մի դեպքում չի կարելի եւ չպետք է լուծվի էժանագին աղմկարարությամբ, բյուջեի դեֆիցիտը մի կերպ «լցնելու» այսրոպեական մտահոգությունների թելադրանքով, ինչպես նաեւ առանձին մաֆիոզ խմբերի, անհատների կամ քաղաքական ուժերի ախորժակներին հագուրդ տալու նկատառումներից ելնելով:

ՌՈՒԲԻԿ ՀՈՎՀԱՆՆԻՍՅԱՆ

digitised by A.R.A.R.@

Գենետիկան հույս է ներշնչում քաղցկեղի դեմ երկար պատերազմում

«Սա քաղցկեղի դեմ հաղթանակ տանելու սկիզբն է», ասում է քաղցկեղի ազգային ինստիտուտի տնօրեն Ռիչարդ Քլոսները: Իսկ Նոբելյան մրցանակակիր Ջ. Մայքլ Բիշոփն ասում է. «Նոր միայն հավատում եմ, որ քաղցկեղին հնարավոր է հաղթել»:

Պատերազմը

Պատերազմը հայտարարեց նախագահ Նիքսոնը 1971 թ.-ին: Այդ օրից անցավ ավելի քան 25 տարի: Ֆեդերալ բյուջեից միլիարդներ ծախսվեցին, մինչեւ գիտնականներն ի վերջո հայտնաբերեցին ուռուցք առաջացնող գեները: Այժմ նրանք հույս ունեն հաղթելու հիվանդությանը՝ այդ գեները նշանառության տակ առնելով: Անցած 5 տարիների ընթացքում մասնագետներն ուսումնասիրեցին գեների «սխալ աշխատանքի» պատճառները եւ այժմ պիտի փորձեն դեղերի միջոցով կառավարել դրանք:

Դեղամիջոցների նոր սերնդի առաջին ներկայացուցիչները մինչեւ այս տարվա վերջը կարող են վավերացվել կառավարության կողմից: Դրանցից է Գենենտեք ֆիրմայի հերսեփթին դեղամիջոցը, որը պայքարում է կրծքի քաղցկեղի մահացու տարատեսակի դեմ:

Այլ ընկերություններ փորձում են հաղթել քաղցկեղի այլ ձեւերին: Մերք, Շերինգ-Փլոգ Քորփ եւ Ջոնսոն եւ Ջոնսոն կազմակերպություններն արդեն սկսել են մարդկանց վրա փորձարկել դեղամիջոցները լեզվի, հաստ աղու, ենթաստամոքսային գեղձի եւ այլ օրգանների գենետիկ հիմքով քաղցկեղի դեմ: Բրիստոլ-Մեյեր Սքուիբ եւ Ուորներ-Լամբերթ ընկերությունները շատ քիչ են հետ մնում առաջիններից: Պֆայզեր եւ Ջենեկա ընկերությունները փորձարկում են դեղամիջոցներ շագանակագեղձի, կրծքի, գլխի եւ պարանոցի ուռուցքների դեմ:

Ինչպես էին քայքայում ուռուցքները

Սկզբում գիտնականները համարյա հույս չունեին: Այնուամենայնիվ, մի քանիսը հավատում էին, որ նոր՝ գենետիկ հիմք ունեցող դեղամիջոցները կկարողանան դադարեցնել ուռուցքների աճը: Սակայն դեղերից մի քանիսը գերազանցեցին բոլոր սպասելիքները՝ կատարելապես ոչնչացնելով քաղցկեղի բջիջները: Մերքի եւ Բրիստոլ-Մեյերի արտադրած դեղերը կենդանիների փորձարկումների ժամանակ հիմնովին ոչնչացրել են կրծքի, [illegible] եւ հաստ աղու ուռուցքները:

Սպասվում է փորձարկումների 3 փուլ, որոնք կպարզեն արդյոք դեղամիջոցները հավասարապես անվտանգ եւ արդյունավետ են մարդկանց համար: Որոշ դեղամիջոցներ կիրառման սահմանափակումներ ունեն եւ, այնուամենայնիվ, գիտնականները, վստահորեն կարելի է ասել, հասել են որոշակի հաջողությունների քաղցկեղի դեմ իրենց անվերջանալի պայքարում:

Տասնամյակներ շարունակ գիտնականները խարխափում էին խավարում՝ պատահականորեն փորձարկելով հազարավոր քիմիկատների հակաուռուցքային հնարավորությունները: Եթե նույնիսկ գտնվում էին այնպիսիները, որոնք սպանում էին քաղցկեղի բջիջները, գիտնականները չէին հասկանում՝ ինչպես:

Տարիների աշխատանքից հետո նրանք ըմբռնեցին, թե ինչ է տեղի ունենում մոլեկուլների շղթայում, երբ քաղցկեղի բջիջները հրահանգ են ստանում խելահեղ արագությամբ զարգանալու: Նրանք հայտնաբերեցին արատավոր մի քանի գեն եւ սկսեցին մտածել, թե ինչպես ճեղքեն թունավոր պրոցեսները եւ խափանեն ուռուցքաստեղծ մեխանիզմը:

Բազում մեթոդներ փորձարկվեցին: Դրանցից՝ արյան անոթների խցանումը, որը ուռուցքը զրկում էր սննդից, եւ «ինքնասպան գեները», որոնք հաղորդում են քաղցկեղի բջիջներին, որ մեռնելու ժամանակն է:

Քաղցկեղը խորամանկ թշնամի էր: Նրա հարյուրավոր տարատեսակները պատճառ են նույնքան գենետիկ արատների: Քաղցկեղը բուժել փորձող գիտնականները բազում անհաջողությունների ու հուսախաբությունների հանդիպեցին: 1970-ականների վերջերին եւ 80-ականներին փորձարկվեցին միատարր հակամարմինները, 1980-ականների կեսերին հայտնաբերվեց ուռուցքասպան բնական սպիտակուցը, բայց հույսերը շուտով մարեցին: Ինտերֆերոնը, որը օժանդակում էր մարդու իմունային համակարգին, մեծ հույս էր ներշնչում մեկ տասնամյակ առաջ, բայց օգտագործման սահմանափակումներ ուներ, ինտերլեյկին 2-ը, որի մասին 1980-ականների վերջերին գրում էին բոլոր թերթերը, քաղցկեղի դեմ պայքարող բնական սպիտակուց էր, բայց պարզվեց, որ խիստ թունավոր է:

Շոշափելի հաջողությունները հազվադեպ էին: Աճել էր մանկական քաղցկեղից բուժվողների տոկոսը, լեյկեմիան, լիմֆոման եւ քաղցկեղի նախնական վիճակները կարելի էր հաճախ հաղթահարել ճառագայթման եւ քիմիոթերապիայի միջոցով, սակայն վիճակն անմխիթար էր: Տասնյակ միլիարդներ էին ծախսվում հիվանդության ուսումնասիրման համար, իսկ նա շարունակում էր մնալ աշխարհում ամենաշատ կյանքեր խլող հիվանդություններից երկրորդը սրտի հիվանդություններից հետո:

Մարդու մարմնի միլիարդավոր բջիջներից յուրաքանչյուրի կորիզը 23 զույգ քրոմոսոմների տեսքով պարունակում է ժառանգական ինֆորմացիա: Քրոմոսոմներում ԴՆԹ-ի շղթան բաղկացած է հազարավոր փոքրագույն մասնիկներից՝ գեներից: Բջիջների տարբեր տիպերում որոշակի գեներ ակտիվ են, մյուսները՝ պասիվ: Ակտիվ գենը «միացված» վիճակում է եւ բջջին հրահանգում է որոշակի սպիտակուց արտադրել:

Ակտիվ են բջջի մոտ 50.000 գեները, իսկ դրանցից սպիտակուցների արտադրությունը կառավարում են մի քանի հարյուրը միայն: Այս գեները վերահսկում են բջջի բազմացումը եւ հաճախ պատճառ են դառնում քաղցկեղի առաջացման: Գիտնականներին մոտ 20 գեն է հայտնի, որոնց այս կամ այն արատից բջիջը սկսում է աճել՝ հասնելով սարսափելի չափերի:

Ուղղակի «հիվանդ» գենը բուժելը դեռեւս անհնար է: Բայց կարելի է դադարեցնել սպիտակուցի անտեղի արտադրությունը:

Գեներից առաջինը, որը գիտնականների նշանառության տակ է, կոչվում է RAS: Այն հայտնաբերվել է մկների մոտ եւ պատճառ է դառնում մկների սարկոմայի: Հայտնագործության հեղինակ

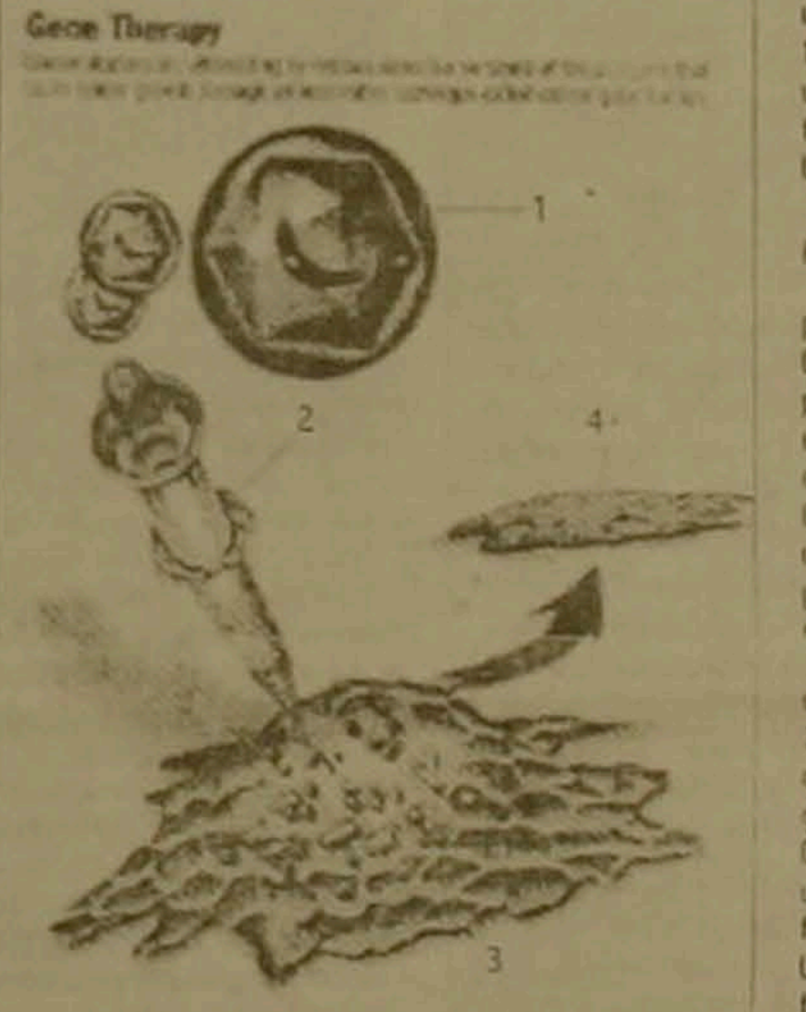

Գենային թերապիա

Նորագույն թերապիայի միջոցով բժիշկները հույս ունեն քաղցկեղի պատճառ հանդիսացող P53 գենի հիվանդ օրինակները փոխարինել առողջներով:

1 Գենային հիմքով արհեստական վիրուսը, որը նորմալ P53 գեներ է պարունակում:

2 Վիրուսը ներարկվում է ուռուցքին:

3 Ուռուցքի P53 գեները «վարակված են» առողջությամբ:

4 Ուռուցքը նահանջում է:

դարձավ քաղցկեղի ազգային ինստիտուտի երիտասարդ խոստումնալից գիտնական Էդվարդ Սքոլնիկը: Մյուս գիտնականները ցույց տվեցին, որ հենց արատավոր RAS գենն է մարդկային քաղցկեղի 30 տոկոսում գլխավոր դերակատարը:

RAS-ը գիտնականների ուշադրության կենտրոնում գտնվող 3 հիմնական գեներից մեկն է: Առաջին հինգ տարիները ոչ մի արդյունք չտվեցին: Գիտնականները չէին հասկանում RAS-ի գործելակերպը, սկզբունքները: Աշխատանքը նույնն էր՝ փորձել նորոգել մեքենայի շարժիչը՝ առանց գաղափար ունենալու, թե ինչ մասերից է բաղկացած:

Այժմ ավելի շատ բան է հայտնի: RAS-ի արտադրած սպիտակուցը բջիջների բազմացման ազդակն է: Ազդակը հաղորդվում է բջջի կորիզին, եթե այն չկա, բջիջը չի բաժանվում:

Քաղցկեղի բջիջում RAS-ի արտադրած սպիտակուցը վերածվում է հրեշի: Գենն անընդհատ «միացված» վիճակում է, բջիջը շարունակաբար պատրանքային հրահանգ է ստանում՝ աճել ու բազմանալ:

Բժիշկները փորձում են ստեղծել դեղամիջոց, որի մոլեկուլը ներթափանցելով հիվանդի բջիջ՝ կդադարեցնի անպետք սպիտակուցի արտադրությունը, բայց նրանք վախենում են, որ ձգտելով խոցել քաղցկեղի բջիջը՝ կդադարեցնեն RAS-ի գործունեությունը բոլոր բջիջներում, նույնիսկ այնտեղ, ուր դրա կարիքը կա:

Դա միշտ էլ քաղցկեղի դեմ դեղեր ստեղծելու ամենագլխավոր խոչընդոտն է եղել: Մանրէն, վիրուսը կամ սնկիկը օտարածին են եւ դեղի համար պատրաստի նշանակետ են: Քաղցկեղի դեպքում թշնամին ներքինն է: Հաճախ առողջ եւ քաղցկեղով հիվանդ բջիջների տարբերությունն այնքան աննկատ է, որ դեղամիջոցը չի տարբերում: Սա է պատճառը, որ այսօր հայտնի հակաքաղցկեղային դեղամիջոցները բազում կողմնակի ազդեցություններ են ունենում, նրանք հարվածում են եւ նորմալ բջիջներին:

Մերքը մինչեւ 1993 թ. մի քանի բաղադրություն ուներ, որոնք արգելակում էին RAS-ի թունավոր գործունեությունը, բայց 5 տարվա ընթացքում դրանք մեկը մյուսի հետեւից անպետք դուրս եկան, որովհետեւ իրենք էլ թունավոր էին: Այս տարվա սկզբին Մերքը վերջապես ներկայացրեց ուժեղ հակա-RAS դեղամիջոց, որի անունը նույնիսկ չհայտարարվեց: Այն արդեն հաջողությամբ անցել է բոլոր փորձարկումները կենդանիների վրա: Սկսվել են փորձարկել մարդկանց վրա: Եթե անվտանգ համարվի, միայն մի քանի տարուց կսկսվի փորձարկման 3-րդ փուլը:

Այլ դեղագործական ընկերություններ էլ շտապեցին մրցել Մերքի հետ: Բրիստոլ-Մեյերս Սքուիբը կենդանիների վրա փորձարկել է դեղամիջոց, որը շատ ավելի զորեղ է, քան ընկերության ներկայացված նախկին դեղերից որեւէ մեկը: Մինչ այդ՝ դեղերին դիմադրող հաստ աղու քաղցկեղը 100 տոկոսով վերացվել է կենդանիներից մեկի վրա դեղամիջոցի փորձարկման ընթացքում: Մի քանի ամսից կարող են սկսվել դեղի փորձարկումները մարդկանց վրա:

Սակայն RAS-ը միակը չէ: Շատ կազմակերպություններ են զբաղվում EGF կոչվող ռեցեպտորով: Այս ռեցեպտորը հաղորդիչ դեր է կատարում բջիջների բազմացման ժամանակ: Նորմալ բջիջներն ունենում են մոտ 10.000 EGF ռեցեպտոր, բայց շատ ավելի (մոտ 100 անգամ ավելի) են այս ռեցեպտորի օրինակները լեզվի, ուղեղի եւ շագանակագեղձի որոշ բջիջներում: Դա նշանակում է, որ բազմանալու հրահանգը ուժեղացվում է, հասնում սարսափելի չափերի՝ ստիպելով բջջին վերարտադրվել խելագար թափով եւ ուռուցքի վերածվել:

Պֆայզերը զբաղվում է հենց այս գենի վրա եւ արդեն ունի այս նպատակով ստեղծված մոտ 300.000 խառնուրդ: Բայց այս դեպքում վտանգը շատ մեծ կարող է լինել, քանի որ այս ռեցեպտորը շատ նման է նյարդերի սնմանը մասնակցող այլ ռեցեպտորների: Եթե վնասվի դրանց աշխատանքը, մարդը կարող է հիվանդանալ շաքարախտով եւ ուղեղի հիվանդություններով: Սակայն Պֆայզերի դեղը կարող է «ճանաչել» քաղցկեղով հիվանդ բջիջը, եւ այժմ այն եւ Ջենեկայի նմանատիպ դեղերը փորձարկվում են: Դրանք կարող են չհաջողել քաղցկեղը լիովին ոչնչացնելու մեջ, բայց կդադարեցնեն նրանց աճն ու զարգացումը:

Երրորդ գենը, որը փորձում են կառավարել գիտնականները, HER 2-ն է: Սա կարող է հանձնվել ավելի շուտ, քան նախկին երկուսը: HER 2-ը EGF ռեցեպտորի ազգականն է, որը չափազանց ակտիվ է կրծքի քաղցկեղի մի քանի տեսակներում: Այն փորձում են բուժել մարդկային հակամարմիններով: Գենը հայտնաբերեց Կալիֆոռնիայի համալսարանի գիտնական Դենիս Սլեմոնը եւ գիտնականների ուշադրությունը հրավիրելով դրա վրա՝ առաջարկեց բուժել միաբջիջ հակամարմիններով, բայց պատշաճ ուշադրության չարժանացավ: Հակամարմիններով արդեն փորձել էին բուժել եւ հիշում էին՝ ինչպես են միլիոններ ծախսվում ապարդյուն:

Գենենտեքում էլ դրան լուրջ չէին վերաբերվում, բայց մի խումբ գիտնականներ, այնուամենայնիվ, գործի անցան: Նրանց տարիների արդյունքն այժմ անցնում է փորձարկումների բոլոր 3 փուլերով: Կրծքի քաղցկեղի մահացու տարատեսակով հիվանդ 400 կանանցից մի քանիսին, քիմիոթերապիայի հետ զուգորդված, օգնել է: Այս ամիս Գենենտեքը կփորձի ստանալ կառավարության համաձայնությունը՝ հերսեփթինի արտադրությունը կազմակերպելու համար:

Դադարեցնել արյան մատակարարումը

Սկզբում մկնիկն էր: Մայիսի սկզբին «Նյու Յորք թայմսը» գրեց, որ քիչ հայտնի դեղագործական մի ընկերությունում՝ Էնթրեմեդում, ստեղծվել է երկու դեղամիջոց, որոնք ոչնչացնում են մկների քաղցկեղը:

Էնթրեմեդը չէր պատրաստվում փորձարկել դեղամիջոցները եւ նույնիսկ չգիտեր, թե ինչպես կարելի է այդ իրականացնել: Սակայն մի քանի այլ ընկերություն առաջ անցան՝ փորձարկելով դեղամիջոցներ, որոնք գործունեության միեւնույն սկզբունքներն էին յուրացրել:

Խոշոր ընկերությունները փորձում էին հակաքաղցկեղային միջոցներ, որոնք ուռուցքներն ուղղակի գրոհելու փոխարեն խցանում են արյան անոթները, որոնք սնում են ուռուցքը: Իսկ առանց սնման այս աղբյուրի քաղցկեղի բջիջները չեն կարող հասնել այնպիսի չափերի, որ սպանեն մարդուն:

Մոտ տասը ընկերություններ սկսել են նույն կերպ «աշխատող» դեղամիջոցների փորձարկումը մարդկանց վրա, չնայած դրանք կենդանիների քաղցկեղը ոչնչացնելիս այնքան արդյունավետ չեն, որքան Էնթրեմեդի խառնուրդները, որոնց մասին այդքան գրեցին թերթերը: Վերջինս պարզապես ոչնչացնում է ուռուցքը, մինչդեռ նախորդները սպանում էին դրանք կամ դադարեցնում աճը:

Գիտնականները լի են լավատեսությամբ, որ մի օր արյան անոթները խցանող դեղամիջոցները զուգակցելով գենետիկ միջոցների ու քիմիոթերապիայի հետ, հնարավոր կլինի կարճ ժամանակում դադարեցնել հիվանդության առաջխաղացումը:

Էնթրեմեդի երկու դեղամիջոցները՝ անջիոստատինն ու էնդոստատինը, մարդկային սպիտակուց են, որոնք շատ դժվար է արտադրել մեծ քանակությամբ: Նրանց գործելու սկզբունքները դեռեւս լավ չեն հասկացվում:

Շատ ընկերություններ փորձում են խոչընդոտել VEGF կոչվող սպիտակուցի գործունեությունը: Այն այս կամ այն կերպ կապ ունի ուռուցքի առաջացման հետ: Գենենտեքը ներկայացրել է ներարկման միջոցով մարմին ներմուծվող հակամարմին, որն արգելակում է VEGF-ի ակտիվությունը: Այժմ փորձարկվում է մարդկանց վրա: Այլ ընկերություններ փորձում են ստեղծել այդ դեղամիջոցի հաբերը:

Գեների առողջացում

Մոտ տասը տարի առաջ գիտնականները պարզեցին, որ քաղցկեղի պատճառը արատավոր գեներն են: Այդ ժամանակից սկսած նրանք փորձում են հիվանդությունը բուժել՝ պարզապես «հիվանդ» գեները «առողջներով» փոխարինելով:

Այժմ գիտնականները լիահույս են, որ մոտ են երազի իրականացմանը, գոնե հիվանդներից մի մասի համար:

Շուտով գիտնականները կներկայացնեն իրենց ուսումնասիրությունների արդյունքը, ըստ որի դադարեցվում է մահացու հիվանդության առաջխաղացումը՝ հիվանդ գեները առողջացնելով: Եթե «քաղցկեղի գենային թերապիան» հաջող անցնի փորձարկման երեք փուլը, Տեխասի «Ինթրոգեն թերապեւտիքս» ընկերությունը հույս ունի երկու տարվա ընթացքում դեղամիջոցը ներկայացնել բժիշկների ուշադրությանը:

«Մենք ձգտում ենք որքան հնարավոր է արագ ապացուցել, որ մեր մեթոդը արդյունավետ է», ասում է «Ինթրոգենի» գործադիր տնօրեն Դեյվիդ Նանսը: «Եթե ամեն ինչ լավ գնա, մենք կարծում ենք, որ առաջինը վաճառքի կհանենք քաղցկեղի գենային թերապիան: Հույս ունենք, որ մինչեւ 2000 թիվը պատրաստ կլինենք»:

Սակայն գենային թերապիան շատ հակասական ու քննադատված է: Դեղագործների մի մասը համոզված է, որ այդ դեղամիջոցները անհնար կլինի արտադրել մեծ քանակությամբ կամ դրանք չեն գործի առանց թունավոր կողմնակի հետեւանքների: Հենց դեղամիջոցը, սակայն, որն առաջինն է փորձարկվել մարդկանց վրա, մարդկային գենը «վերանորոգեց» բառացիորեն գիտնականների աչքի առաջ:

Այժմ մի քանի հարյուր հիվանդներ օգտագործում են փորձարկման փուլում գտնվող դեղամիջոցները, որոնց հիմնական սկզբունքը P53 գենին հակազդելն է: Երբ բջիջը սկսում է բաժանվել, P53-ը վերահսկում է, որ բոլոր գեները ճշգրտորեն վերարտադրվեն: Եթե բջջի կառուցվածքում սխալներ կան, P53-ը բառացիորեն դադարեցնում է բջջի հետագա բաժանումը եւ «ստիպում» հիվանդ բջջին «ինքնասպան լինել»: Իսկ եթե որեւէ պատճառով P53-ն է արատավոր (վերջինիս պատճառ կարող են հանդիսանալ ծխելը, արեւի ուժգին լույսը կամ ախտոտված միջավայրը), հիվանդ բջիջներն այնքան են բաժանվում, մինչեւ դառնում են ուռուցք:

1990-ականների սկզբին փորձարկողները ականատես եղան, թե ինչպես է քաղցկեղի բջիջ ներդրված առողջ P53-ը դադարեցնում հիվանդ բջջի բազմացումը:

1996-ին կենդանիների փորձերը ցույց տվեցին, որ վիրուսը, որը կրում է P53 գենը, մարմին ներկրվելուց հետո կարող է դադարեցնել ուռուցքի աճը եւ երբեմն նույնիսկ հիմնովին վերացնել: Անցած տարի «Ինթրոգենը» ավարտեց մարդկանց փորձարկումների I փուլը: Մասնակցում էին 94 հիվանդ: Պարզվեց, որ մարդու մարմնում եւս P53-ը դադարեցնում է ուռուցքի աճը: Փորձարկվողներից 10-ի հիվանդության առաջխաղացումը դադարել է, իսկ 2-ինը չի զարգացել 1 տարուց ավելի: Հաջորդ տարի փորձարկումների III փուլը հաջողությամբ ավարտելուց հետո գիտնականները հույս ունեն լավ արդյունքների հասնել՝ գենոթերապիան ավանդական քիմիոթերապիայի հետ զուգորդելով:

ՌՈՒԶԱՆ ԱԶԻԶՅԱՆ

Արտ. մամուլի նյութերի հիման վրա

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ

Մշակույթ

Ռուզան Վարդանյան՝ հայ բեմարվեստի երախտարժան անուն

Ծննդյան 100-ամյակի առթիվ

Ծուղրութ գյուղը հայտնի է իր հուշարձաններով ու եկեղեցիներով, մատուռներով և սրբավայրերով: Ամենամեծն ու ամենահինը, նշանավորն ու թանկարժեքը 790 թվականի վաղեմության «Սուրբ Ավետարանն» է: Այն հետաքրքիր պատմություն ունի. երբ Էրզրումի նահանգի Իլճի գյուղի երկրագործները բռնում են գաղթի ճամփան, ճանապարհին Հակոբ և Անախաս Սապոնջյան ամուսինները մի փոքրիկ առվի մեջ նկատում են փայլուն առարկա: Մոտենում են. գիրք է՝ հայերեն մագաղաթյա ձեռագիր մատյան: Վերցնում են և իրենց հետ բերում են նոր բնակավայր: Գիրքը Հովհաննեսն է, հիշատակարանի հեղինակը՝ Եղիա քահանան, հերոսներից մեկը՝ Ռուզանը: Գիրքը երկար «ուղետրություն» է կատարել և վերջնականապես հանգրվանել Ծուղրութում: Այդ գործում մեծ է գյուղի քահանա Տեր-Տիգրանի և երեցկին Գայանեի ծառայությունը: Վարդանյան ամուսինների ջանքերով գիրքը դրվում է հատուկ կառուցված «Հուշարձանում», որին տեղացիները «Ավետարան» են համարում, դպրատանում նրանով: Նրանց հարկի տակ ծնվում են Ռուզանն և Անուշավան (Վավիկ)՝ երկուսն էլ ժողովրդական արտիստներ, Արմեն և Էմմա Վարդանյանները՝ երկուսն էլ ակադեմիկոսներ: Ընտանիքի առաջնեկը՝ Ռուզանը, մեր ազգային բեմի անվանի գործիչներից թերևս միակն էր, ու [illegible] արդեն հասուն [illegible] կյանքի գործը թատրոնն է, բեմը: Նա դասվում է նաև հայ բեմի այն դերասանուհիների թվին, որին չի վիճակվել արևմտյան և հայրենական դրամատուրգների (ավելի ճիշտ դրամագործների) գածրորակ պիեսներում կասկածելի վարքի տեր թեթևսոլիկ աղջիկների դեր կատարել: Վեցամյա աղջնակին առաջին անգամ ունկնդրեց և ոգեշնչեց հայոց մեծ բանաստեղծը, որ բժիշկ և արձակագիր Արտաշես Բուդաղյանի հետ Ծուղրութում Տեր-Տիգրանի հարկի տակ ունկնդրեց «Շունն ու կատուն» և «Մի կաթիլ մեղրը»: Երբեք չի մոռանում Թումանյանի տված խորհուրդը.

– Պահպանիր ձայնդ, Ռուզիկ ջան, մեր բեմերում սիրում են գոռալ...

Հետագայում Ռուզանը հնարավորություն ունեցավ հասկանալու Մեծ լոռեցու և իր համագյուղացի բժիշկ-մանկաբանի խրատների բուն իմաստն ու նշանակությունը. պարզություն, բնականություն, կենսական ճշմարտություն նաև:

Սկզբում ուսուցչություն արեց, հետո մասնակցեց Ստավրոպոլի հայկական թատրոնի ներկայացումներին, որոնք կազմակերպում և ղեկավարում էր իրենից երեք տարով կրտսեր եղբայրը՝ Վավիկ (Անուշավան) Վարդանյանը: Այդ տարիներին խաղաց հայկական դասական խաղացանկի կանանց բոլոր գլխավոր դերերը. Սուսան («Նամուս»), Հերիքնազ («Հացի խնդիր», Պռոշյան), Սառա («Սպանված աղավնի», Նար-Դոս), Մարգարիտ («Պատվի համար», Շիրվանզադե): Ռուզանը իր հերոսուհիներին կերտեց մարդկային պարզ նկարագրով, կանացիությամբ, վայելչագեղությամբ, բանաստեղծական խառնվածքով, գեղեցիկ ու հուզական խոսքով: Իսկ երբ Անուշավանը Մոսկվա գնաց ուսանելու, սիրողական դերասանների խմբի ղեկն իր ձեռքն առավ երիտասարդ դերասանուհին: 1927-ին «Մեդեա» ներկայացման մեջ հաջողությամբ կատարեց գլխավոր հերոսուհու դերը: Այդ ներկայացումը դիտած Վաղարշ Վաղարշյանը նրան հրավիրում է Երևանի ռեալիստական թատրոն (Մայր թատրոն): Հայ դերասանուհիներից քչերին է հաջողվել առանց անխոս դերեր կամ «սպասուհիներ» խաղալու միանգամից գրավել լավ դերեր: Մայր թատրոնում առաջին դերակատարումը Մարգարիտի դերն էր, ուր Անդրեաս Էլիզբարով էր խաղում հայեցի արտիստների արժան Հովհաննես Աբելյանը, Օթարյան Հրաչյա Ներսիսյանը, Սաղաթել Գրիգոր Ավետյանը և Բագրատ Գուրգեն Ջանի-

[illegible] միանգամից հայտնի [illegible]ի հետ, եթե չանենք համերգների և տաղանդների): Այստեղ նա մտաբերեց մեծ բանաստեղծի խորհուրդը. «Պահիր ձայնդ, մեր բեմում սիրում են գոռալ»: Ու չգոռաց:

Սունդուկյանցիներն ունեցան լիրիկական վառ տաղանդ: Նա շատ դերեր է խաղացել, բայց ամեն մի նոր բեմական կերպար նրա մեջ ստեղծագործական հուզմունք և անհանգստություն էր առաջացնում, ամեն մի նոր դերի տակ նա տեսնում էր մարդկային նոր կյանք, որոնք ուսումնասիրել և յուրովի կերտել էր զարմանալի ջանասիրությամբ ու եռանդով: Երբեմն նոր կերպարը շնորհիվ որևէ մանրամասնի դյուրին էր բացահայտվում, երբեմն էլ կերպարի ընկալմանը նպաստել է կյանքի նախատիպը, որ դերասանուհու հիշողության մեջ անջնջելի հետք է թողել: Ռուզանը գտնում էր, որ ինչպես կյանքում, այնպես էլ բեմում կերպարների բացահայտման մեջ միատեսակ մոտեցում չի կարող լինել: Դրա հետ մեկտեղ դերասանուհին պետք է ունենա իր վերաբերմունքը. ո՞ւմ է սիրում «Աննա Կարենինայի» հեղինակը, թե «Թագուհի Մարգոյին»: Նրա կարծիքով ու համոզմամբ արտիստի համար պետք է պարտադիր լինի իր հերոսի (հերոսուհու) անցյալ և գալիք կենսագրության իմացությունը: «Իմ գլխավոր հոգսը, — ընդգծում էր նա, — կերպարի գաղափարական էության մեջ խորանալն է, նրա էությունն ըմբռնելն ու հանդիսատեսի գիտակցությանը հասցնելը»:

Սունդուկյանի անվան թատրոնում Ռուզան Վարդանյանը հանդես է եկել երիտասարդ հերոսուհիների դերերում. Պոլինա («Եկամտաբեր պաշտոն»), Լարիսա («Անօժիտը»), Ռոզի («Ֆիգարոյի ամուսնությունը»), Շուրկա («Եգոր Բուլըչովը և ուրիշները»), Լուիզա («Սեր և խարդավանք»), Դեզդեմոնա, Օֆելյա («Օթելլո», «Համլետ»): Մայր թատրոնում Ռուզանի ձեռք բերած ամենափայլուն հաղթանակը կապված է Մաքսիմ Գորկու հետ: «Հատակում»-ից հետո «Եգոր Բուլըչովը և ուրիշները»: Դերասանուհին ստեղծել է Բուլըչովի սիրելի դստեր Շուրայի կատարյալ կերպարը: Վարդանյան Շուրան անարատ է ու պայծառ, նա իրեն օտար է զգում հոր տանը, որտեղ ամեն մեկն սպասում է Բուլըչովի մահվանը և ժառանգության իր բաժնին: Եվ, իհարկե, կեղծիքի ու խաբեության այդ «խավար թագավորության» մեջ Շուրան կատարյալ լույսի շող է: Կարելի է առանց չափազանցության ասել, որ սունդուկյանցի ոչ մի առաջատար դերասանուհի այնքան հանդես չի եկել ռուսական դասական խաղացանկում, որքան Ռուզան Վարդանյանը: Դերասանուհու անձնական ստեղծագործական թեման՝ պայքար սիրո իրավունքի և մարդկային կատարյալ երջանկության համար, ուժգնորեն հնչեց Շիլլերի «Սեր և խարդավանք»-ի մեջ: Արևմտյան դասական դրամատուրգիայի կերպարների վրա աշխատելիս Ռուզանը միշտ դիմում էր թանգարանային նյութերին, մանրազնին ուսումնասիրում դարաշրջանի բարքերն ու վարքերը, կենցաղն ու զգեստները: Լուիզայի դերի վրա նա սկսեց աշխատել այն ժամանակ, երբ արդեն վաստակաշատ դերասանուհի էր: Լուիզա-Վարդանյանը ոչ միայն համեստ ու խոնարհ աղջիկ էր, որ հնազանդությամբ կատարում է ծնողների կամքը, այլև զարգացած մարդ է, ունի ինքնուրույն դատողություններ և կարծիք: Շեքսպիրի թերևս մի ստեղծագործություն հայ բեմում չի ունեցել այնքան խոր ավանդույթներ, որքան վենետիկյան մավրի մասին գրված ողբերգությունը: Հայ թատրոնը օթելլոների մի ամբողջ փաղանգ է առաջ քաշել. Պետրոս Ադամյան, Հովհաննես Աբելյան, Վահրամ Փափազյան: Մեր թատրոնը հաջողությամբ յուրացնում էր ազգային բեմի կանանց կատարողական արվեստի հարուստ ավանդույթները (Հրաչյա Ներսիսյան, Գուրգեն Ջանիբեկյան): Ռուզան Վարդանյանի Դեզդեմոնան և Օֆելյան նրա ստեղծագործության մեջ ամենալիրիկականն են: Նրա մարմնավորած Օֆելյայի մեջ հանդես էին գալիս ստեղծագործական անհատականության բնորոշ գծերը. թեթև, բայց խորունկ լիրիզմ, դերի հոգեբանական և պլաստիկ ուրվագծերի հստակ ու անթերի զգացողություն:

Ստեղծագործական կյանքի երկրորդ շրջանում Ռուզանը խաղացել է բնութագրական և դրամատիկ դերեր, որոնցից ուշագրավ են Հաննա Լիիսա (Վիլսայի «Դատապարտվածների դավադրությունը»), Ռանևսկայա (Չեխովի «Բալենու այգին»), Արուսյակ (Բորյանի «Նույն հարկի տակ»):

Կա մի ասպարեզ, սիրելի բնագավառ, որին հարյուրամյա հոբելյարն անմնացորդ հավասարիմ էր աշակերտական նստարանից: Կյանքն ու էլ որ նրան զգել է, ինչով որ կլանված է եղել, երբեք իր սերտ կապերը չի խզել այդ ասպարեզից՝ ասմունքից: «Գեղարվեստական ասմունքն այն ասպարեզն էր, որով նա կլանված էր իր ամբողջ կյանքում: Անգամ այն ժամանակ, երբ թատերասրահի ծափահարությունների քաղցրությունը ճաշակած հանրահայտ դերասանուհի էր, շարունակում էր էստրադայից և ռադիոյով պրոպագանդել գեղարվեստական խոսքի ազգային վարպետների գործերը և իր սիրած առարկան դասավանդում էր Երևանի գեղարվեստաթատերական ինստիտուտում:

ԼԵՎՈՆ ԿԱՆՏԱՆ

ԳԵՂԱՐՎԵՍՏ

«Գոռ» սրահի հերթական ուշագրավ ցուցահանդեսը

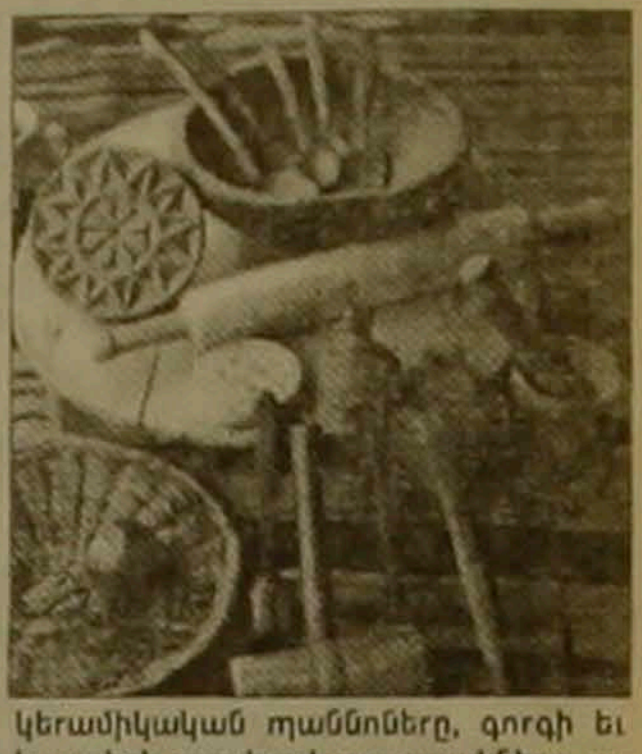

Երեք տարվա ընթացքում «Գոռ» արվեստի սրահում բացվել է 15 գեղանկարչական ցուցահանդես-վաճառք, ինչպես նաև Բենիկ Պետրոսյանի մանրաքանդակների, Արա Բեքարյանի ստեղծագործությունների ցուցահանդես-վաճառքը: Նման արվեստագետների ստեղծագործությունների ներկայությունն արդեն խոսում է այդ սրահի բարձրակարգ լինելու մասին: Քանի որ սրահում առաջին անհրաժեշտության իրեր չեն վաճառվում, տնօրենությունը խիստ ընտրություն է կատարում: Ընդունում են միայն պրոֆեսիոնալ արվեստագետների աշխատանքներ: Հավանաբար այդ է պատճառը, որ սրահն ունի իր մշտական հաճախորդները (նրանք հաճախ նաև պատվիրատուներ են), որոնք ինքնըստինքյան նպաստում են սրահի հեղինակության բարձրացմանը: Որքան էլ զարմանալի է, հաճախորդները հիմնականում տեղացիներ են, որոնք նվերներ, հուշանվեր աշխատանքներ գնելու համար դիմում են «Գոռ» սրահին: Զարմանալի է նաև, որ դպրոցներից երեխաներին այստեղ էքսկուրսիա են բերում՝ հայ կիրառական արվեստի գեղանկարչության հետ շփվելու համար: Իմիջիայլոց շատերն են այդ նպատակով սրահ այցելում:

Հունիսի 13-ին «Գոռ» արվեստի սրահում բացվեց հերթական ցուցահանդես-վաճառքը, ուր ներկայացված կերամիկական պաննոները, գորգի և կարպետի տարրերով պայուսակները, ասեղնագործությունները, փայտի փորագրությունները, խեցեգործական զանազան աշխատանքները, կիսաթանկարժեք քարից, կավից պատրաստված սպասքը բարձրաճաշակ և պրոֆեսիոնալ արվեստագետների ձեռքի գործ է:

Սրահը մեր քաղաքի եզակի օջախներից է, որը մնացած չէ (այստեղ նաև տոներ են նշվում, համերգներ լինում) և սերտորեն համագործակցում է ինչպես արվեստագետների, այնպես էլ հաճախորդների հետ:

Ա. Ա.

ՆՈՐ ԳԻՐՔ

«Ամեն առավոտ ես ձեզ ասում եմ՝ բարի լույս»

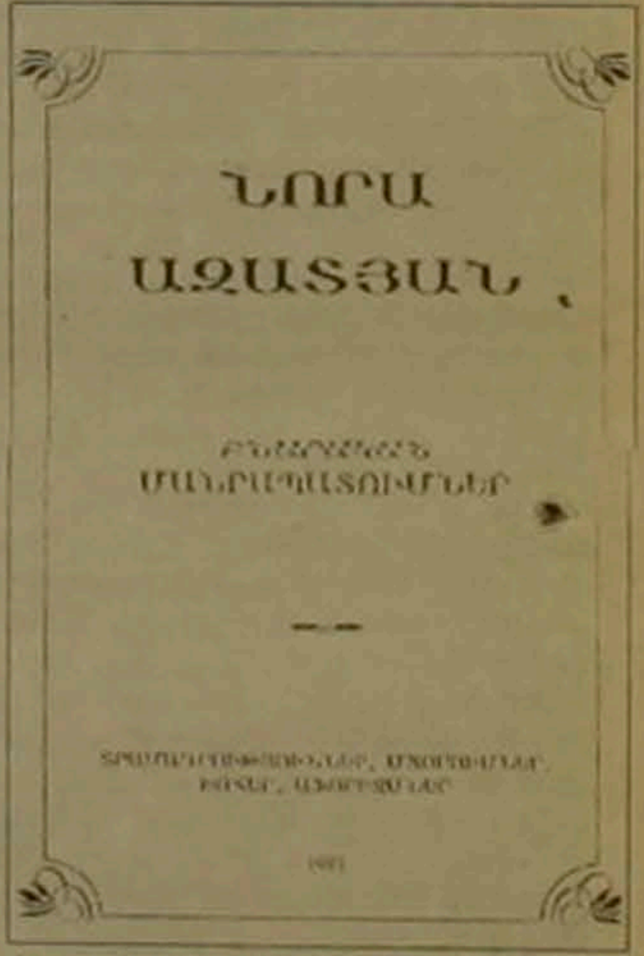

Այս գողտրիկ գրքի հեղինակը Նորա Ազատյանն է: Մեր մշակութային ասպարեզում ճանաչում գտած անձնավորություն: Նորա Ազատյանը ստացել է երաժշտական կրթություն: Ավարտել է Երևանի Ռոմանոս Մելիքյանի անվան երաժշտական ուսումնարանը, սովորել է Կիևի Չայկովսկու անվան կոնսերվատորիայում: Երկար տարիներ Նորա Ազատյանը եղել է Հայաստանի ռադիոյի և հեռուստատեսության պետական կոմիտեում երաժշտական խմբագիր: Այնուհետև աշխատել է Հայաստանի մշակույթի նախարարությունում:

Լայն է Նորա Ազատյանի հետաքրքրությունների շրջանակը.- մամուլում բազմիցս տպագրվել են նրա ակնարկները անվանի երաժիշտների մասին, ունի ուշագրավ հուշամատյան, ուր զետեղված են երևելի մարդկանց նամակագրական ժառանգությունը, հետաքրքրական փաստեր նրանց կյանքից, լուսանկարներ:

Ընթերցողին ներկայացված գրքում, որ տպագրվել է Կանադայում տիկ. Ալիս Նավասարդյանի հովանավորությամբ, ամփոփված են հեղինակի քնարական մանրապատումները, հակիրճ ու դիպուկ, իմաստուն ասույթները:

Հ. Թ.

ԱՄՆ

Համալսարանական հաջողություններ

«Արմինյն Միրոր Սփեքթեյթր» շաբաթաթերթի մայիսի 30-ի համարը տեղեկացնում է, որ այս տարի 17 ամերիկահայեր հաջողությամբ ավարտել են Թաֆթսի համալսարանը (Մասաչուսեց): Ավարտական հանդիսությանը, որը տեղի է ունեցել մայիսի 17-ին, մասնակցել են հոգաբարձուներ Ջոն Բարոնյանը, դոկտ. Ջոյս Բարսամը և դոկտ. Ջոան Մարկոսյան-Բերգստրոմը:

Մյուս կողմից, մի շարք անվանի հայ գիտնականներ մասնակցել են Լոս Անջելեսի Կալիֆոռնիա համալսարանի ռեկտորի պաշտոնում դոկտ. Ալբերտ Կառնեսեյլի նշանակման արարողությանը, որը տեղի է ունեցել մայիսի 15-ին Ռոյս Հոլում և որին նախագահել է համալսարանի գործադիր վարչության նախագահ Մերեդիթ Խաչիկյանը: Դոկտ. Ալբերտ Կառնեսեյլը այդ համալսարանի 8-րդ ռեկտորն է և հաջորդել է Չարլզ Յանգին, որն այդ պաշտոնը զբաղեցրել էր 28 տարի:

Հիսուն այլ ուսումնական հաստատությունների ղեկավարների թվում հանդիսավոր արարողությանը մասնակցել են այդ համալսարանի աշխատակիցներ Ռիչարդ Հովհաննիսյանը, Էդի Աթոյանը, Ջիմ Այվազյանը (գրադարանավար), Իսկուհի Քասախյանը (շրջանավարտ-ների հարցերով գործադիր տնօրեն), դոկտ. Վարդիթեր Հովհաննիսյանը, ինչպես նաև այդ օրերին Միացյալ Նահանգներում գտնվող Հայաստանի պետհամալսարանի ռեկտոր դոկտ. Ռադիկ Մարտիրոսյանը: Համալսարանների ղեկավարները, ըստ իրենց հաստատությունների հիմնադրման թվականների, շարքի են դուրս եկել՝ դահլիճում առաջին տեղի պատիվը զիջելով Հարվարդ համալսարանին, որը հիմնադրվել է 1636-ին: Վերջինը եղել է Կոնկորդիա համալսարանը՝ հիմնված 1972-ին: Իսկ պրն Մարտիրոսյանը տեղ է զբաղեցրել 1919-21 թվականների շարքում:

Հ. Օ.

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հունիսի 18-ին, ժամը 15-ին, գրողների միության մեծ դահլիճում տեղի կունենա ցերեկույթ՝ նվիրված ստալինյան բռնության զոհ գրողների, գիտնականների, մշակույթի գործիչների հիշատակին:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԳՐՈՂՆԵՐԻ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ՈՂՋԱՄԱՑՈՐԴՆԵՐԻ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅԱՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ՄԱՍՆԱՃՅՈՒՂ
ՄԵԾ ԵՂԵՌՆԻ ԵՎ ՀԱՅՈՑ ԱԶԱՏԱՄԱՐՏԻ «ՈՒԽՏԱՏՈՒՆ» ԹԱՆԳԱՐԱՆ-ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

digitised by A.R.A.R.@

ՖՐԱՆՍԻԱ-98

Ամեն ինչ առջեւում է

F եւ G խմբերի խաղերով ավարտվեց աշխարհի 16-րդ առաջնության եզրափակիչ փուլի առաջին տուրը։ Անցկացված 16 խաղերը հնարավորություն տվեցին կարծիք կազմել թիմերի հնարավորությունների մասին, սակայն կարծում ենք հեռուն գնացող հետեւություններ անելու համար շատ վաղ է։ Ամեն ինչ առջեւում է։

F ԽՄԲԻ ֆավորիտները, անշուշտ, Գերմանիայի եւ Հարավսլավիայի հավաքականներն են։ Սակայն եթե Գերմանիայի թիմը հաստատեց իր բարձր կարգը, ապա հարավսլավացիները ինչ-որ չափով հիասթափեցրին։

Հարավսլավիա-Իրան՝ 1-0 (0-0)։ *Սենթ Էթյեն, «Ժոֆրուա Գիշար» մարզադաշտ։* Մրցավար Տեխադա Նորյեգա (Պերու)։ **Հարավսլավիա.** Կրալ, Միրկովիչ, Ջոկովիչ, Միխայլովիչ, Պետրովիչ, Յոկանովիչ, Բռնովիչ (Ստանկովիչ, 46), Յուգովիչ, Ստոյկովիչ (Կովաչեւիչ, 62), Միյատովիչ, Միլոշեւիչ (Օգնենովիչ, 59)։ **Իրան.** Նակիսա, Հակպուր, Մոհամադխանի, Զարինչեհ, Փաշազադե, Մահդավիկիա, Բաղերի, Էստիլի (Մանսուրյան, 62), Մինավանդ, Ազիզի, Դայեի։ Գոլը խփեց Միխայլովիչը (73)։

Շատերն առաջնության ամենաթույլ թիմերից մեկն են համարում Իրանի հավաքականին, բայց Հարավսլավիայի հետ հանդիպման ժամանակ իրանցի ֆուտբոլիստները արժանի մրցակիցներ եղան ուժեղներին։ Նրանք մրցակիցների համարյա բոլոր գրոհները չեզոքացնում էին իրենք էլ ժամանակ առ ժամանակ դիմելով հակագրոհների։ Իր ֆուտբոլիստների խաղից դժգոհ էր նաեւ հարավսլավացիների մարզիչ Սլոբոդան Սանտրաչը, որը փոխարինեց որոշ խաղացողների։ Դրանից հետո նրանք ավելի ակտիվ գործողությունների դիմեցին եւ խաղի 73-րդ րոպեին Սինիշա Միխայլովիչը տուգանայինից շեշտակի հարվածով խփեց հանդիպման միակ գոլը։ Խաղավերջում քիչ մնաց իրանցի Ալի Դայեին հավասարեցներ հաշիվը, սակայն 1-0 հաշիվն անփոփոխ մնաց։

Գերմանիա-ԱՄՆ՝ 2-0 (1-0)։ *Փարիզ, «Պարկ դը Պրենս» մարզադաշտ։* Մրցավար Բելկոլա (Մարոկկո)։ **Գերմանիա.** Կյոպկե, Վեռնս, Հայնրիխ, Կոլեր, Թոն, Մյոլլեր (Բաբել), Հեսլեր (Համանն), Եռեմիս, Ցիգե, Քլինսման, Բիրհոֆ։ **ԱՄՆ.** Քելլեր, Պոպ, Բեռնս (Հայդուկ), Դուլի, Ռեժի, Սթյուարտ, Վինալդա, Ջոնս, Դիրինգ (Ռամոս), Մեգոննեն, Ռեյնա։ Գոլերը խփեցին Մյոլլերը (9), Քլինսմանը (65)։

Գերմանիա-ԱՄՆ խաղում աշխարհի եռակի չեմպիոնները հավատարիմ էին իրենց խաղաոճին։ Հստակ խաղով նրանք համարյա ոչ մի հնարավորություն չտվեցին ԱՄՆ-ի ֆուտբոլիստներին, իսկ իրենք 2 անգամ կարողացան գրավել մրցակցի դարպասը։ Առաջին խաղակեսի սկզբում անկյունային հարվածի խաղարկումից հետո թիմի ավագ Յուրգեն Քլինսմանը գնդակը փոխանցեց Անդրեաս Մյոլլերին, որն էլ գլխի հարվածով գրավեց ամերիկացիների դարպասը։ Բավականին գեղեցիկ էր 2-րդ գոլը։ Գերմանացի Օլիվեր Բիրհոֆը աջ եզրից հիանալի փոխանցում կատարեց տուգանային հրապարակ Քլինսմանին, որն էլ գնդակն ուղարկեց մրցակցի դարպասը։

Խումբ F

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Գերմանիա	1	1	0	0	2-0	3
2. Հարավսլ.	1	1	0	0	1-0	3
3. Իրան	1	0	0	1	0-1	0
4. ԱՄՆ	1	0	0	1	0-2	0

G ԽՄԲՈՒՄ եւս զարմանալի զուգադիպությամբ, նույնտիպի արդյունքներ գրանցվեցին։

Անգլիա-Թունիս՝ 2-0 (1-0)։ *Մարսել, «Վելոդրոմ» մարզադաշտ։* Մրցավար Օկադա (Ճապոնիա)։ **Անգլիա.** Սիմեն, Քեմպբելլ, Լե Սո, Ինս, Ադամս, Սաուտհեյթ, Բեթթի, Շիրեր, Շերինգհեմ (Օուեն, 85), Անդերթոն, Սքոուլզ։ **Թունիս.** Էլ Ուայեր, Ս. Թրաբելսի, Բուկադիդա, Հ. Թրաբելսի (Թաբեթ, 78), Գոդբան, Սելիմի, Շիհի, Սաուդյա (Բեյյա, 46), Քլայթոն, Բեն Սլիման (Բեն Յունես, 64), Բադրա։ Գոլերը խփեցին Շիրերը (43), Սքոուլզը (90)։

Այնքան գոլային հնարավորություններ որ Անգլիայի հավաքականի ֆուտբոլիստները ստեղծեցին Թունիսի թիմի հետ հանդիպման ժամանակ, կբավականացներ մի քանի խաղի։ Սակայն նրանք օգտագործեցին դրանցից միայն երկուսը։ Առաջին խաղակեսի վերջում թիմի ավագ Ալան Շիրերը «զուտ անգլիական ոճով» գլխի հարվածով բացեց հաշիվը, իսկ 2-րդ գոլը գրանցվեց խաղի 90-րդ րոպեին Պոլ Սքոուլզի հիանալի հարվածից հետո։

Ռումինիա-Կոլումբիա՝ 1-0 (1-0)։ *Լիոն, «Ժեռլան» մարզադաշտ։* Մրցավար Լի Կի-Չոն (Մավրիկիոս)։ **Ռումինիա.** Ստելյա, Պետրեսկու, Ցիկլեյ, Գեորգե Պոպեսկու, Մունտյանու, Սոլդովան, Հաջի, Իլիե, Չիրոտարիու, Գաբրիել Պոպեսկու, Ֆիլիպեսկու։ **Կոլումբիա.** Մոնդրագոն, Պալասիոս, Սանտա, Բերմուդես, Սեռնա, Լոսանո, Վալդերրամա, Աստրիլյա, Կաբրերա, Արիստիսաբալ, Ռինկոն։ Գոլը խփեց Իլիեն (45)։

Ռումինիա-Կոլումբիա հանդիպումն անցավ ռումինացիների առավելությամբ։ Գեորգե Հաջին ու նրա խաղընկերները հաճախ էին անհանգստացնում մրցակիցներին։ Առաջին խաղակեսի վերջին րոպեին իր անհատական վարպետությամբ փայլեց Ադրիան Իլիեն, որը ուժեղ անկյան տակ գնդակն ուղարկեց կոլումբիացիների դարպասը։ Հարավամերիկացիները եւ հատկապես նրանց առաջատար խաղացողներ Կառլոս Վալդերրաման ու Ֆաուստինո Աստրիլյան սպասվածից թույլ հանդես եկան։ Երկու թիմերն էլ ջանքեր գործադրեցին հաշիվը փոխելու, սակայն 1-0-ն այդպես էլ մնաց մինչեւ վերջ։

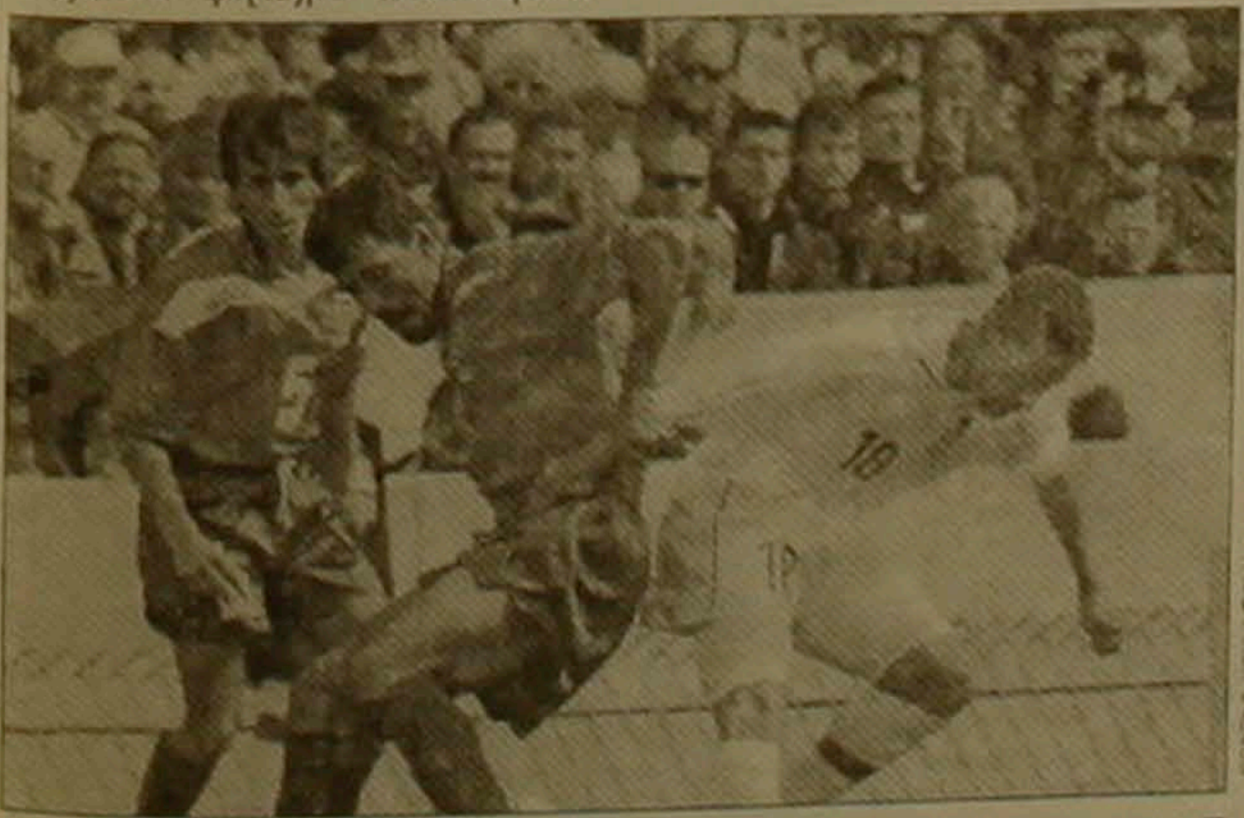

Խումբ G

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Անգլիա	1	1	0	0	2-0	3
2. Ռումինիա	1	1	0	0	1-0	3
3. Կոլումբիա	1	0	0	1	0-1	0
4. Թունիս	1	0	0	1	0-2	0

ՖԻՖԱ-ի պատժամիջոցները

Ֆուտբոլի միջազգային ֆեդերացիան Հոլանդիայի հավաքականի հարձակվող Պատրիկ Կլյույվերտին, որը բելգիացիների հետ հանդիպման ժամանակ մրցակցի խաղացող Լորենցո Սթալենսին հարվածելու համար հեռացվել էր խաղադաշտից, որակազրկել է երկու խաղով։

Մեկական խաղ բաց կթողնեն նույնպես առաջին տուրի հանդիպումներում կոպտության համար կարմիր քարտեր ստացած ֆուտբոլիստներ Անաստոլի Նանկովը (Բուլղարիա) եւ Հա Սեկ Ջժուն (Հարավային Կորեա)։

Վախճանվեց Ֆեռնան Սաստրը

Աշխարհի առաջնության սկսվելուց 4 օր անց, թոքերի քաղցկեղից վախճանվեց Ֆրանսիա-98-ի կազմկոմիտեի համանախագահ, 75-ամյա Ֆեռնան Սաստրը։

Նա եղել է Ֆրանսիայի ֆուտբոլի ֆեդերացիայի գլխավոր քարտուղարը, ապա 12 տարի գլխավորել է այդ կազմակերպությունը։ Սաստրը տարիներ շարունակ մասնակցել է ՖԻՖԱ-ի եւ ՈՒԵՖԱ-ի աշխատանքներին։ Նա նաեւ եղել է Ֆրանսիայի օլիմպիական կոմիտեի փոխնախագահը։

ՆԱՐԴԻ

Ռոստոմյանը եւ Աբրահամյանը՝ հանրապետության գավաթակիրներ

Հայաստանի նարդու ազգային ֆեդերացիայի ակումբում անցկացվեց հանրապետական գավաթի հերթական խաղարկությունը, որտեղ հանդես եկան 60 մասնակիցներ։

«Երկար» խաղաձեւի մրցումների եզրափակիչում հանդիպեցին Ավետիս Ռոստոմյանը եւ Ռաֆիկ Վարդանյանը։ Գլխավոր մրցանակը բաժին հասավ Ռոստոմյանին, որը կարողացավ համառ պայքարում 7-6 հաշվով առավելության հասնել իր փորձառու մրցակցի նկատմամբ։ Երրորդ-չորրորդ տեղերը բաժանեցին Արթուր Մուրադյանը եւ Գուրգեն Մխիթարյանը։

Չափազանց լարված եւ հետաքրքիր անցավ նաեւ «Դավի» («կարճ») խաղաձեւի վճռական հանդիպումը Բագրատ Աբրահամյանի եւ Ավետիս Ռոստոմյանի միջեւ։ Ի տարբերություն «երկար» խաղաձեւի, Ռոստոմյանին չհաջողվեց հաղթել, եւ նա բավարարվեց երկրորդ մրցանակով։ Գլխավոր պարգեւը հանձնվեց Աբրահամյանին, որը 17-14 հաշվով պարտության մատնեց մրցակցին։ Այստեղ երրորդ-չորրորդ տեղերում են Արթուր Մուսայելյանը եւ Խաչիկ Մելիքյանը։

Շաբաթ օրը՝ հունիսի 20-ին ՀՆԱՖ-ի ակումբում (Երեւան, Բագրատունյաց 41) կանցկացվի «դավի» («կարճ») մրցաձեւի Հայաստանի գավաթի թիմային խաղարկությունը։ Դրանից մեկ շաբաթ անց կանցկացվի եւս մեկ անհատական մրցաշար, որից հետո մեր ուժեղագույն նարդիստները անմիջականորեն կնախապատրաստվեն հուլիսի 13-19-ը Մոնտե Կառլոյում անցկացվելիք աշխարհի 23-րդ առաջնությանը։

Աշխարհի առաջնություններում, միջազգային խոշոր մրցումներում բավականին հաջող հանդես եկած Հայաստանի նարդիստները դժվարություններ ունեն տվյալ կարեւորագույն մրցաշարից առաջ։ Մեր լավագույն խաղացողները (ինչպես նաեւ՝ նարդու ազգային ֆեդերացիան) աջակցության կարիք ունեն։ Հրավիրում ենք հովանավորների ուշադրությունը։ Հավաստացնենք, որ համագործակցությունը փոխշահավետ կլինի։

ՀԵԾԱՆՎԱՅԻՆ ՍՊՈՐՏ

Աշխարհի առաջնության ուղեգրերի հետեւից

Երեկ Ֆրանսիա մեկնեցին մեր հանրապետության երկու ուժեղագույն հեծանվորդները՝ Գրիգոր Գրիգորյանը եւ Արսեն Ղազարյանը։

Նրանք կմասնակցեն հեծանվահրապարակային սպորտի աշխարհի գավաթի խաղարկության 4-րդ փուլի մրցումներին։ Գրիգորյանը հանդես կգա 1 կմ տեղից, արագավազքի եւ կերին մրցաձեւերում, Ղազարյանը՝ խմբային վազքում եւ 4 կմ անհատական մրցումներում։

Մեր մարզիկների առջեւ լուրջ խնդիր է դրված՝ գավաթի խաղարկության ընդամենը մեկ փուլին մասնակցելով վաստակել անհրաժեշտ գործակից, ինչը հնարավորություն կտա հանդես գալու աշխարհի առաջնությունում (այն կանցկացվի օգոստոսի 29-31-ը, Ֆրանսիայի մեկ այլ քաղաքում Բորդոյում)։ Գրիգոր Գրիգորյանն ու Արսեն Ղազարյանը լավ մարզավիճակում են եւ հույս ունեն, որ աշխարհի առաջնության ուղեգրեր կնվաճեն։

Հեծանվորդների լավատեսությունը բաժանում է մարզիչը՝ Անդրանիկ Առուստամյանը։

ԲԱՍԿԵՏԲՈԼ

«Չիկագո Բուլզ» թիմի 6-րդ «Ոսկե գամբյուղը»

Ավարտվեց բասկետբոլի ազգային ասոցիացիայի (NBA) առաջնությունը։ Գլխավոր մրցանակը՝ «Ոսկե գամբյուղը», ինչպես եւ նախորդ տարի, եզրափակիչ շարքում վիճարկեցին «Արեւելք» եւ «Արեւմուտք» խմբերի հաղթողներ «Չիկագո Բուլզ» եւ «Յուտա Ջազ» թիմերը։ Այս անգամ եւս ուժեղ գտնվեցին «Ցուլերը», որոնք «ջազմեններին» հաղթեցին 4-2 հաշվով։ Այդ 6 խաղերն այսպես ավարտվեցին՝ 85-88, 93-88, 96-54, 86-82, 81-83, 87-86։ «Չիկագոյի» այս հաղթանակը վերջին 8 տարում թիմի 6-րդ հաջողությունն է։

NBA-ի կանոնավոր առաջնությունում եւ փլեյ-օֆֆ խաղերում կրկին փայլեց ժամանակի մեծագույն բասկետբոլիստ Մայքլ Ջորդանը։ «Չիկագոն» իր բոլոր հաջողությունների համար, փաստորեն, պարտական է նրան։ Ջորդանը վաստակում է իր թիմի միավորների առյուծի բաժինը։ Բավական է ասել, որ վերջին՝ 6-րդ խաղում Ջորդանը 45 միավոր բերեց «Չիկագոյին»։

Միացյալ Նահանգներում արտառոց գումարների մասին են խոսում՝ կապված Ջորդանի անվան հետ։ Նշում են, որ նա երկրին 10 մլրդ դոլար է բերել։ Ջորդանը ինքն անցյալ տարի 40 մլն դոլար է վաստակել, իսկ նրա մասնակցությամբ «Տիեզերական Ջեմ» ֆիլմը, տարածվելով տեսաժապավենների միջոցով, բերել է 500 մլն դոլար։

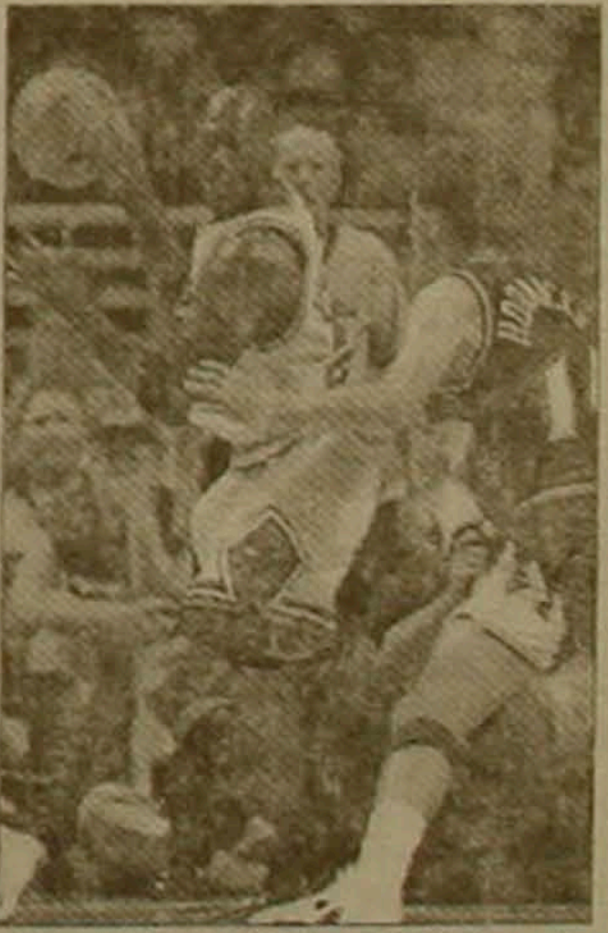

ԱՄՆ-ում Ջորդանի մասին 70-ից ավելի գիրք է գրվել՝ իրեն, հեղինակներին, հրատարակիչներին ու պետությանը բերելով հսկայական գումարներ։ Շատ լավ են վաճառվում մեծն բասկետբոլիստի անունով ֆիրմաների արտադրանքը՝ տղամարդու ներքնաշորերը, օծանելիքը։ Ջորդանը գովազդների, հեռուստահոլովակների ցանկալի մասնակիցն է։

ԹԵՆԻՍ

Կաֆելնիկովի հաղթանակը Հալլեում

Շուտով կսկսվի «Մեծ սաղավարտ» շարքի 3-րդ մրցաշարը՝ Ուիմբլդոնի առաջնությունը։ Այս ամենահեղինակավոր մրցաշարին են պատրաստվում աշխարհի բոլոր ուժեղագույն թենիսիստները։ Նրանցից ոմանց համար լավ նախապատրաստություն է տարբեր մրցումների մասնակցելը։

Այդպիսի մի մրցաշար ավարտվեց Հալլեում։ Երկրորդ տարին անընդմեջ գերմանական այս քաղաքում անցկացված մրցումների հաղթող դարձավ Եվգենի Կաֆելնիկովը (Ռուսաստան)։ Համաշխարհային դասակարգման ցուցակի 7-րդ տեղում գտնվող թենիսիստը 32 մասնակիցների մեջ ճանաչվեց առաջինը՝ եզրափակիչ խաղում 6-4, 6-4 հաշվով առավելության հասնելով շվեդ Մագնուս Լարսոնի նկատմամբ։ Կաֆելնիկովին հանձնվեց հաղթողի գավաթը եւ 122 հազար դոլար պարգեւավճար (ընդհանուր մրցանակային հիմնադրամը 900 հազար դոլար էր)։

ԲԱԺԻՆԸ ՎԱՐՈՒՄ Է
ՌԱԶՄԻԿ ԱՎԱԳՅԱՆԸ

digitised by A.R.A.R.@

ԱԶԳ
օրվա հետքով

ԹՈՒՐՔԱԿԱՆ ՄԱՄՈՒԼ

«Ջումհուրիեթը» վերցված է «Արեւմտյան Հայաստան» անվանումից

ՍՏԱՄԲՈՒԼ, 16 ՀՈՒՆԻՍ, ՆՈՅՅԱՆ ՏԱՊԱՆ. Թուրքական «Ջումհուրիեթ» թերթը գրում է, թե Թուրքիան Առաջին համաշխարհային պատերազմի ընթացքում հայերի դեմ ցեղասպանություն կատարելու մեղադրանքով պաշարված է Կանադայից մինչեւ Ավստրալիա ընկած երկրների միջեւ. «Երբ մի կողմից Ֆրանսիան Հայոց ցեղասպանության օրինագիծն է վավերացնում, Բելգիան, Ռուսաստանը, Ավստրալիան եւ Հունաստանը Թուրքիայի հողերը ճանաչում են որպես «Արեւմտյան Հայաստան»:

Թերթը ներկայացնում է պաշտոնական այն որոշումները, որոնցով որոշ երկրներ ճանաչել են Թուրքիայի կողմից հայերի ցեղասպանության փաստը.

«ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ - 1995 թ. ապրիլի 14. Ռուսաստանի Դաշնության Պետական դուման, հենվելով այն պատմական տեղեկությունների վրա, որոնք փաստում են, թե հայերը 1914-1922 թվականներին Արեւմտյան Հայաստանում բնաջնջման են ենթարկվել, դատապարտում է դրա կազմակերպիչներին: Ռուսաստանն այս առթիվ հայ ժողովրդին է հայտնում իր ցավակցությունը եւ 24 Ապրիլի թվականը արժեւորում որպես «Ցեղասպանության զոհերի հիշատակի օր»:

ԿԱՆԱԴԱ - 1996 թ. ապրիլի 23. Խորհրդարանը ճանաչում է 1915 թ. ի ապրիլի 24-ից հետո մեկուկես միլիոն հայերի բնաջնջման ողբերգության 81-րդ տարեդարձը: Խորհրդարանը մի էթնոսի կողմից մեկ ուրիշ էթնոսի նկատմամբ ճնշման հիշատակության օրեր է հռչակում ապրիլի 20-27-ը եւ հաստատում որպես մարդկության դեմ գործված հանցանքի հիշատակման օր:

ԲԵԼԳԻԱ - 1997 թ. հոկտեմբերի 8. Բելգիայի Սենատը, նկատի առնելով Օսմանյան կայսրությունում թուրքական հայերի ցեղասպանության մասին Եվրոպայի խորհրդարանի «Հայկական հարցի քաղաքական լուծում» որոշումը (18 հունիս 1987 թ.) առանց տարակուսելու որ հայերը հետեւողական ձեւով եւ ծրագրված կոտորածների են ենթարկվել թուրքական կառավարությունից պահանջում է ճանաչել Օսմանյան կայսրությունում 1915 թ.-ին հայերի դեմ ցեղասպանության իրագործման փաստը:

ԱՎՍՏՐԱԼԻԱ - 1997 թ. ապրիլի 17. 1997 թ. ապրիլի 24-ին Հայոց ցեղասպանության 82-րդ տարեդարձի առթիվ Խորհրդարանն ընդունում է, որ 20-րդ դարի սկզբին հայերը մեկուկես միլիոն զոհ են տվել: Խորհրդարանը շեշտում է այդ կետի կարեւորությունը եւ առաջարկում, որ մարդկության դեմ նմանօրինակ հանցանքներ այլեւս չգործվեն: Խորհրդարանն ընդունում է, որ այս դարասկզբին մեկուկես միլիոն հայերի հիշատակության օրը Նոյի Նյու Սաութ Վելսում:

ՀՈՒՆԱՍՏԱՆ - 1996 թ. ապրիլի 26. Ապրիլի 24-ի կապակցությամբ Հունաստանի նախկին արտգործնախարար Սամարասն իր կուսակցության անունից պաշտպանել էր օրինագիծ, որը 1994 թ. հոկտեմբերի 4-ին հղվել է Խորհրդարան: Օրինագիծը 1994 թ. նոյեմբերի 23-ին ընդունվել է միաձայն»:

Թուրքական թերթում հարցազրույց Մեսրոպ արք. Մութաֆյանի հետ

Ֆրանսահայ «Յառաջ» օրաթերթի հունիսի 5-ի համարը տեղեկացնում է, որ թուրքական «Ջումհուրիեթ» թերթն իր մայիսի 29-ի համարում մի ամբողջ էջ է տրամադրել Պոլսո պատրիարքական ընտրության երկու թեկնածուներից Մեսրոպ արք. Մութաֆյանի հետ [illegible] Լեյլա Թայչանօղլուի անցկացրած հարցազրույցին: Պատասխանելով լրագրողուհու հարցերին, արքեպիսկոպոսը բացատրել է պատրիարքական ընտրությունների սկզբունքները, առաջ նետել, որ չնայած կրոնական ժողովն իր նախապատրաստական աշխատանքներն ավարտել է, կուսակալության արտոնությունը չունենալու հետեւանքով ընտրությունները հնարավոր չէ անցկացնել: Հարցազրույցի վերջում նա հաստատել է խոսել է հոգեւորականներ պատրաստող աստվածաբանական բարձրագույն ուսումնարանի բացակայության մասին նշելով, որ «ինչպես սահմանադրական համայնքն ունի կրոնական բազմաթիվ դպրոցներ եւ աստվածաբանական ֆակուլտետներ, փափագելի էր, որ Թուրքիայի հայ, ասորի եւ հույն համայնքներն էլ ունենային ազգային կրթության նախարարության կից իրենց աստվածաբանական ֆակուլտետները: Այսօր Թուրքիայում գտնվող եկեղեցիների պատկանող շուրջ 100 հազար քրիստոնյաներ կան, բայց ոչ մի վարժարան չկա»: Անդրադառնալով Պոլսո հայ եկեղեցու կարիքներին, նա բացատրել է, թե կրոնավորների միջին տարիքը ներկայումս 60 է եւ առնվազն 20 նոր կրոնավորների կարիք կա բաց պահելու համար բոլոր եկեղեցիները:

ԿՈՐԵԼ ԵՆ

Հրանտ Մինասի Մինասյանի իրավունքների վերականգնման վկայականը եւ անվճար երթեւեկության հմ. 014190 տոմսը:

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

սեփական տուն 110 քմ բնակ. տարածքով, 1800 մ տնամերձով, որից 600 մ պտղատու այգի:
Հասցեն՝ Մասիսի շրջան, Նոր Խարբերդ, 2-րդ փողոց, 22 տուն:
Գինը՝ պայմանագրային:

«Ֆարֆոր» սուպերմարկետում
աշխատելու համար
պահանջվում են
գանձապահներ եւ հսկիչներ:
Հեռ. 25 52 77, 25 57 74:

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Սոցիալ-Դեմոկրատ Հնչակյան կուսակցության Հայաստանի կենտրոնական վարչությունը 1998 թ. հունիսի 2-ին «Ազգ» օրաթերթում կուսակցության կնիքի կորչելու մասին հայտարարության առթիվ հայտնում է, որ դա չի համապատասխանում իրականությանը: Կուսակցության կնիքը գտնվում է վարչության ատենապետի մոտ, որով եւ կնքված է սույն հայտարարությունը:
ՍԴՀԿ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿԵՆՏՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ Է

առանձնատուն, 80 քառ. մ նկուղ-ավտոտնակով եւ երկու բնակելի հարկով (առանց ներքին հարդարանքի), «Զվարթնոց» կինոթատրոնի մոտակայքում (Մոնումենտ): Կա նաեւ մրգատու ծառերով փոքրիկ այգի:
Զանգահարել 27 22 57 ժամը 10-16, 58 33 26 ժամը 18-23

Robin Generators RGX3500

ՎԱՃԱՌՎՈՒՄ ԵՆ

բենզինով աշխատող միաֆազ էլեկտրագեներատորներ ☎ 529353

հոսանք.	մաքս. հզ.	նոմ. հզ.	աշխ. ժամ	բաքը
50 Հց	3.0 կվտ	2.5 կվտ	7.1 ժ	13 լ
60 Հց	3.5 կվտ	3.0 կվտ	6.1 ժ	

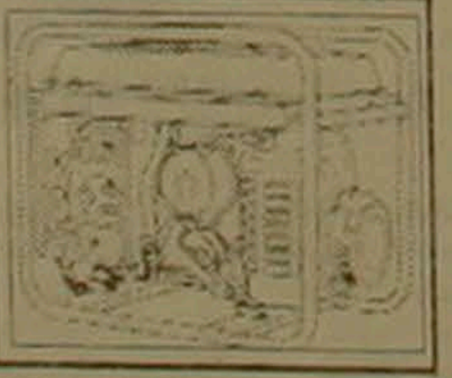

ԹԵՔԵՅԱՆ ԿԵՆՏՐՈՆԸ ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒՄ Է ՏԵՆԴԵՐ

■ Կենտրոնը հայտարարում է տենդեր շենքի տարածքում սրճարանների օգտագործման եւ կենտրոնի դահլիճներում տարբեր միջոցառումների ընթացքում պահանջված սննդի մատակարարման եւ սպասարկման (Catering) համար:
■ Տենդերին կարող են մասնակցել այն կազմակերպությունները, որոնք արդեն նմանօրինակ աշխատանք են կատարում եւ ունեն առնվազն 1 տարվա փորձառություն:
■ Տենդերի մանրամասնություններին կարելի է ծանոթանալ Թեքեյան կենտրոնում, հունիսի 16-18, ժամը 10-16-ը, տնօրեն Ս. Սարգսյանի մոտ:
■ Թեքեյան կենտրոնի տնօրենությունը պարտավոր չէ ընդունելու նվազագույն կամ առավելագույն գնային պայմանները:
■ Տենդերին մասնակցել ցանկացող կազմակերպություններն իրենց թղթածրարը պետք է կենտրոն հանձնեն մինչեւ հունիսի 23-ը:
Կենտրոնի հասցեն՝
Օղակաձեւ զբոսայգի, Խանջյան 50
Հեռ.՝ 57-30-57, 57-24-22, 73-74

Ի ԼՈՒՐ ԼՐԱԳՐՈՂՆԵՐԻ

Մամուլի ազգային ակումբը «ԶԼՄ-ները եւ ժողովրդավարությունը» ծրագրի շրջանակներում լրագրողներին հրավիրում է հանդիպման «Հայոց աշխարհ» օրաթերթի գլխավոր խմբագիր, ՀՅԴ Հայաստանի ԳՄ անդամ Գագիկ Մկրտչյանի հետ: Հանդիպումը կկայանա այսօր հունիսի 17-ին ժամը 12-ին Մամուլի ազգային ակումբում (Արշակունյաց 2, 10-րդ հարկ):
ՄԱՄՈՒԼԻ ԱԶԳԱՅԻՆ ԱԿՈՒՄԲ

ԲԱՑ ՀԱՍԱՐԱԿՈՒԹՅԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏԻ ՕԺԱՆԴԱԿՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄԻ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՄԱՍՆԱՃՅՈՒՂ

Ճանապարհորդական գրանտների ծրագիրը

հայտարարում է 1998 թ. չորրորդ մրցույթը, որը կընդգրկի սեպտեմբեր եւ հոկտեմբեր ամիսները: Հիշեցնում ենք, որ այս ծրագիրը հնարավորություն է տալիս հայ մտավորականներին (ուսանողներ, գիտնականներ, մշակույթի ասպարեզի ներկայացուցիչներ) մասնակցել միջազգային, ազգային եւ տարածաշրջանային կարեւորության գիտաժողովների, սեմինարների, կոնֆերանսների, կոնգրեսների, ցուցահանդեսների, կրթական եւ գիտական մրցույթների:

Դիմումներն ընդունվում են մինչեւ 1998 թ. հուլիսի 15-ը:

Մանրամասն տեղեկությունների համար դիմել Բաց հասարակության ինստիտուտի օժանդակության հիմնադրամի Հայաստանի մասնաճյուղ հետեւյալ հասցեով.
Երեւան 19, Այգեձորի 53բ
Հեռ. 272119, 271719, 271713

Հայաստանի բաց հասարակության ինստիտուտի օժանդակության հիմնադրամի Հայաստանի մասնաճյուղ

Արեւելք-արեւելք ծրագիր
հայտարարվում է մրցույթ

«Տարածաշրջանային համագործակցություն Կենտրոնական Ասիայի ջրային եւ էներգետիկ ռեսուրսների օգտագործման հարցում» թեմայով սեմինարին մասնակցելու կապակցությամբ, որը կկայանա հունիսի 30-ից հուլիսի 4-ը Բիշքեկում, Ղրղզստան: Սեմինարի նպատակն է վերլուծել Կենտրոնական Ասիայում ջրային եւ էներգետիկ ռեսուրսների օգտագործման ներկայիս համակարգը եւ ի հայտ բերել այն տեխնիկական եւ կազմակերպչական բարդությունները, որոնք խոչընդոտում են այդ ռեսուրսների բաշխմանը եւ խնայողական օգտագործմանը:
Աշխատանքային լեզուն ռուսերենն է:

Անհրաժեշտ է ներկայացնել.
- ինքնակենսագրություն (CV),
- երաշխավորագիր,
- հիմնավորում, թե որքանով միջոցառումը կնպաստի մասնակցի հետագա գործունեությանը:

Դիմումներն ընդունվում են մինչեւ 1998 թ. հունիսի 22-ը:
Ավելի մանրամասն տեղեկությունների համար դիմել Հասմիկ Բեգլարյանին, Բաց հասարակության ինստիտուտի օժանդակության հիմնադրամի Հայաստանի մասնաճյուղ, հետեւյալ հասցեով.
Երեւան 19, Այգեձորի 53բ
Հեռ. 272119, 271719, 271713

ԱՌԻԹ

ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ ՀՐԱՊԱՐԱԿԱՅԻՆ (1 ԿԱՄ 2) ԵԼՈՒՅԹ-ՀԱՄԵՐԳԻ ՀԱՄԱՐ

Հետեւյալ երգացանկով.
1. Աշտարակ (մեներգ)
2. Յաման յար (երգչախումբ-պարախումբ)
3. Յասաման ծառի տակ (մեներգ-պարախումբ)
4. Զեփյուռի նման (մեներգ-պարախումբ)
5. Զեյթունցիների քայլերգ (մեներգ-երգչախումբ)
6. Էլեգիա (մեներգ)
7. Երգում եմ երգը (մեներգ-երգչախումբ)
8. Իմ Անի (մեներգ)
9. Իմ անուշ տավիղ (մեներգ-աղջիկների պարախումբ)
10. Ինչ էր քո որոնածը (մեներգ)
11. Լեբլեբիջի Հորհոր աղա (մեներգ-երգչախումբ)
12. Խնջույքի երգ (երգչախումբ)
13. Կենաց երգ (երգչախումբ)
14. Կռունկ, բարով դառնաս (մեներգ)
15. Կիլիկիա (մեներգ-երգչախումբ)
16. Հայ հերոսների երգ (մեներգ-երգչախումբ)
17. Հայաստանի կարմիր գինին (երգչախումբ)
18. Հայացքդ երկնային (մեներգ)
19. Հայր իմ (մեներգ)
20. Հերոսների կենացը (մեներգ-երգչախումբ)
21. Հայոց կանայք (մեներգ)
22. Ղափամա (մեներգ-երգչախումբ-պարախումբ)
23. Ղարաբաղցին (մեներգ-երգչախումբ)
24. Մարտիկի երգ (2 տղա եւ երգչախումբ-աղջիկների պարախումբ)
25. Սիրելի ուսուցիչ (մեներգ)
26. Սիրերգ (մեներգ)
27. Սիրուն կտրասեմ (մեներգ-աղջիկների պարախումբ)
28. Քարավան (մեներգ-աղջիկների պարախումբ)

Բոլոր նրանք (մենակատարներ, երգչախմբեր, պարախմբեր), ովքեր վերոհիշյալները կարող են կատարել
- երգերը հարազատ բնույթով
- Արհեստավարժորեն
- Կատարելությամբ

իրենց նյութական պահանջներով, կարող են փոստով կամ անձամբ գրավոր դիմում ներկայացնել հետեւյալ հասցեով.
«Հրապարակային ելույթ-համերգ»
«Ազգ» օրաթերթ
Հանրապետության 47, 3-րդ հարկ, Երեւան

«ՍՓՅՈՒՌ» ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ - ՏԵՂԵԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՁԵՌՆԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՎ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ
հեռախոսով (589167, 581351) - պարբերաբար հրատարակվող տեղեկագրերով - մագնիսական սկավառակներով - INTERNET ցանցով (http://www.arminco.com/spyur):

«Տիգրան Մեծ» հրատարակչութեան տպարան. Երեւան-23, Արշակունեաց 2. Գրանցման թիւ 65. Դաշի 69149. Պատուէր 344. Տպաքանակը 3500. Ստորագրուած է տպագրութեան 16. 05. 1998. Գինը 100 դրամ

digitised by A.R.A.R.@